

L'ACTUALITAT POLITICA

Obstruccionistes i divagadors

L'Estatut segueix transformant-se; Déu vulgui que no deformant-se! L'obstrucció va fent, va fent, amb la tossuderia de la feblesa.

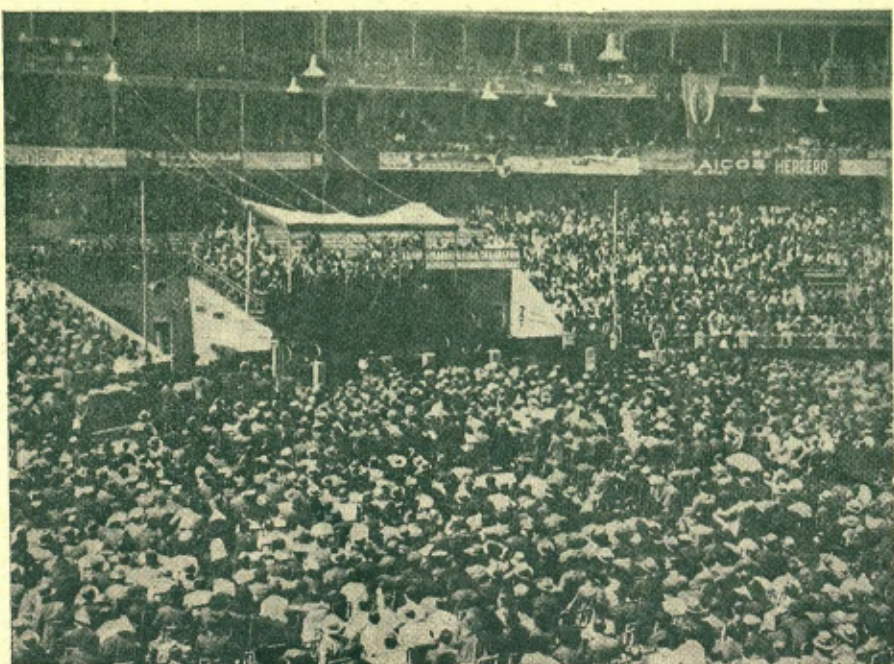
De la feblesa? Sí; l'obstrucció és una arma de vençut; la més clàssica de les armes dels vençuts. Durant molt de temps era la nostra tàctica; però avui l'hem passada als nostres contraris. Els que ens combaten avui es senten moralment inferiors d'una manera patètica.

Precisem. No neguem l'existència d'un

claracions de l'eminent banyista de Montemayor i extraparlamentari parlamentari, trobareu tantes discrepàncies entre elles, que els partits més oposats de programa i de doctrina no les ofereixen ells entre ells.

L'únic que sabem del partit radical, és que vol el poder. No té majoria parlamentària i ho demana des de fora el Parlament, però demana el poder. Què es deu pensar que és el poder?

Darrerament, el senyor Lerrooux s'ha produït a Saragossa. Què en direm del seu dis-

El miting de Saragossa

pensament espanyol, que voldria recluir l'abast de l'Estatut de Catalunya. Aquest pensament es concretà en diverses intervencions parlamentàries durant el debat de la totalitat. Però gairebé tots aquells que discrepaven del nostre punt de vista referent al problema, no s'oposaven a la solució; només volien influir-la, condicionar-la, cercar una harmonia de dues voluntats diverses, feta a base de l'expressió sincera del pensament de cadascú: dels catalans i dels no-catalans. L'Estatut hauria representat — i creiem que al capdavant representaria — un pacte entre diverses realitats polítiques existents a Espanya (no menys existents, encara que no tinguin potser prou consagració dins les lleis escrites). Aquesta solució oferiria l'avantatge d'aconteixent — o, si voleu millor, descontentar — per un igual a tothom, i per tant establir aquell equilibri de satisfaccions i d'insatisfaccions característic del devenir històric dels litigis tant externs com interns dels pobles. I, per damunt de tot, seria un replà per organitzar una anella de la metamorfosi inabarcable i fatal del cos vivent d'Espanya, metamorfosi que, a desgrat dels demagogs d'ambdues bandes, és una de les raons d'èsser de la seva vida col·lectiva. La història dels pobles resideix entre la impossibilitat d'aconseguir definitivament llurs idees i la possibilitat d'anar-s'hi acostant sempre més i més.

Però aquest pensament antestatutari no és el dels vençuts que apellen a l'obstrucció. Encara que sembli una paradoxa, podem assegurar (i jurar-ho si calgués) que el que menys se'ls en dona a ells és precisament l'Estatut. Només examinant qui són, veureu què volen. La tasca obstruccionista no és anticatalana més que en un aspecte passional; el seu pensament profund és antirepublicà. No hi ha ni un d'ells que no reconegui, tot i doldre-li infinitament, que és impossible voler deturar la marxa fatal de les reivindicacions catalanes. Però, per aquesta causa mateixa, volen fer servir l'Estatut com una metzina contra el règim. Els consta tan bé que si aconseguissin el seu propòsit, haurien assassinat la vida d'Espanya, que en una ràbia estúpida, en un ressentiment foll contra una nació que ha trencat les cadenes que ells encara es complauen de portar, no dubten d'intentar els impossibles per intoxicar el cos polític de la nació. S'arrapen a l'obstrucció amb una dèria digna de millor causa. De tant que saben que per discutir, mal sigui a fi d'aterrar-la, una proposició tan important com la que representa l'expressió de la voluntat de tot un poble, tota serenitat seria poca, de tant que ho saben, procuren apassionar els ànims i portar la qüestió al carrer, davant de les multituds ignorants dels fets de la història i dels capteniments i exigències de la política.

A tall d'exèrcit auxiliar, tímida, el partit radical evoluciona per la reraguarda dels agraris.

Però ens trobem en un dubte, quan parlem del partit radical. Qui és el partit radical? Els radicals de Catalunya que intervenen a la Generalitat, al costat del senyor Macià? L'acabat ex-pobre i ex-regidor Emiliانو Iglesias, «carn de la carn» del senyor Lerrooux, segons frase d'aquest, el qual vocifera i borda contra Catalunya per aquests mons de Déu, on es passeja amb la nota infamatòria de les Constituents a coll-i-be; és el partit radical, aquest banyista dels Pastoret, carregat de malediccions gitanes? Són els monarques de Barcelona, Pich i Pon i comparses? És, doncs, el partit radical el senyor Lerrooux? Però, també el senyor Lerrooux és el senyor Lerrooux? Perquè sí agafem a l'atzar unes quantes de-

De Dijous — a Dijous

MISERIEYES

L'home que podrà enorgullir-se d'haver estat el primer — trista glòria — d'alçar-se contra l'adquisició de la col·lecció Plandiura serà el senyor Solà Cañizares.

No cal combatre les raons del senyor Solà. «No tenim hospitals, no tenim escoles, hi ha molts obrers sense feina», diu el senyor Solà. Es podria respondre que sempre mancaran serveis benèfics, és podria dir-li que no s'hauria pogut imaginar mai que aquest tresor d'art tan ben seleccionat i lligat es pogués adquirir tan avantatjosament, es podria fer observar que aquestes col·leccions només poden adquirir-se en moments de crisi, i encara es podria al·legar que si és fàcil de trobar diners per adquirir una cosa que val diners, no ho és tant de trobar-ne per construir hospitals i escoles.

Semblava que el partit del senyor Solà era més catalanista, semblava que era més intel·ligent. Les raons, pura demagògia, al·legades pel partit només tenen una explicació: creure's que així es fan vots, trist objectiu si el partit no en té d'altre.

La campanya del senyor Solà ha fet forolla i sembla que ha sortit gent que s'ha ofert a parlar la mà. I els que pararien la mà també al·leguen les raons del partit del senyor Cañizares. Després han sortit els de la Unió Socialista de Catalunya, i tement veure's empastifats, en lloc d'aclarir si és cert el que es murmura d'un dels seus homes i — en cas afirmatiu — executar-lo, ha preferit impossibilitar l'actuació d'aquest home i pronunciar-se contra la compra de la col·lecció. Mala tàctica. S'ha murmurat massa per poder liquidar així una qüestió tan delicada des de molts punts de vista. A més, aquesta manera de resoldre conflictes és massa dolorosa, és un sacrifici massa fort perquè el puguin acceptar la gent del partit que estan nens de culpa. I la disciplina de partit no pot obligar fins a la imbecilitat.

El més curiós de les raons que van al·legar-se a la reunió del Comitè Executiu de la Federació Comarcal de Barcelona de la Unió Socialista de Catalunya. Les raons inconcessibles són les que hem afegit a una possible extirpació dominava la reunió, però ningú no va exterioritzar-lo. Sobre la taula van sortir només les raons de peu de banc. La principal raó — segons confessió de persones que van assistir a les deliberacions — fou la d'evitar que el partit pogués ésser confós amb l'Esquerra. Aquesta raó, a més d'ésser injuriosa i hipòcrita, és grotesca. El partit no vacilla pas a confondre's amb l'Esquerra quan es tracta de xuclar-li alguna acta o algun alt càrrec.

Tot plegat fa molta pena i delata tanta ignorància com manca de catalanisme. Serà possible veure homes com En Serra i Morret i En Joaquim Xirau votant contra l'adquisició d'un tant per cent tan important del nostre art? En dirigir-me a homes d'aquesta categoria no puc pas entretenir-me a rebatre els arguments que adueix el senyor Cañizares.

Afortunadament, el plet està a la mà del senyor Macià. I el senyor Macià sap que seria més difícil parir el remordiment d'haver deixat passar aquesta oportunitat que imposar-se. Quan la Generalitat i l'Ajuntament hagin acordat adquirir aquest tresor no se'n parlarà més, i mai més ningú no gosarà fer-ne retret. La manera de no liquidar la qüestió seria tractant d'evadir-la, cosa impossible perquè afortunadament el president de la Generalitat, per molt crític que hagi pogut ésser, és catalanista. I perquè és més fàcil guanyar aquesta batalla que la de l'Estatut a Madrid.

El Sr. Lerrooux ha parlat a Saragossa. Deixeu que els morts enterrin els seus morts.

MIRADOR INDISCRET

En Solà de Cañizares

Comentaven l'aparició dels grotescos pasquins inspirats per aquest bulliciós personatge que s'ha disposat a fer quedar malament totes les teories mèdiques sobre els limfàtics.

Aigües va recordar que l'afany de fer-se veure d'aquest noi ja data de l'època en la qual, obscur advocat, abraçà la defensa del famós Ricardito.

—Sí — féu un dels presents, que el coneixia de molt de temps enrera —; no deixes res per verd quan es tracta d'exhibir-se. Igualment s'agafa amb el Ricardito, com ara amb els obrers, els quals fa servir de mingo.

—Seria llàstima — continuà un altre — que un mateix home defensés els interessos de Barcelona i la innocència dels Ricarditos.

Pena de mort al lladre

Aquest fou el crit de guerra llançat per l'Esquerra Republicana de Catalunya, en la seva propaganda electoral i que li permeté entrar a l'Ajuntament amb la confiança del poble.

L. Aymami, en un suculent article aparegut a La Publicitat del dimarts, fa pública declaració que hi ha consellers de la majoria que emparats amb la influència del càrrec realitzen negocis tèrbols. Es de creure que els purs de la majoria esfraran la mant i faran aplicar la llei que ells mateixos van decretar.

Dintre pocs dies, esperem veure sortir per la porta gran de l'Ajuntament els cadàvers de deu o dotze «honrats» consellers que de fa temps vénen estudiant per vicítimes!

Ull viu, Casanoves

El passat divendres es va rebre a l'Ajuntament el permís per a radiar les sessions.

—Els de la majoria se'n penediran, se'n penediran — comentava el vespre, al Tivoli, en un entreacte, el regidor Santamaria.

—Per què! — digué l'Ullé —. Amb l'interruptor ho tenen aviat arranjat. Quan una cosa no els convingui, mà a l'interruptor i avall.

—Ah! Es que jo, quan em sembli, aniré ja ho veurèu, aleshores, qui primer, de l'alcalde o jo, s'apodera de l'interruptor!

Una veu apagada

En possessionar-se novament En Joaquim Montaner de la corresponàlia a Barcelona d'El Sol i La Voz, varen aparèixer al balcó del pis de la Rambla de Canaletes on té instal·lada la redacció, tres rètols: un que diu Agencia Febus, un altre que resa El Sol, diario independiente i un tercer on es llegia La Voz, diario de la noche.

Diem que «es llegia», referint-nos al tercer, perquè la casualitat ha volgut que desaparegués just en començar La Voz a publicar solts contra l'Estatut.

En Quimet Montaner no és conllevante de quatre dies.

La força de Martínez Barrios

Trobat-se a una barberia de Sevilla, per on fou elegit diputat En Martínez Barrios, vol En Lluhi explorar el terreny del llocinent radical.

Com aquell qui no pregunta res i després d'una conversa política de prou envergadura, li diu al barber:

—Y ese Martínez Barrios, ¿tiene aquí mucha fuerza?

—Meno que una gazeosa, ¿no?

Aquesta resposta l'ha contada En Lluhi a Barcelona, per tal de tranquil·litzar els que temen que els radicals ensorrin l'Estatut.

A Madrid, però, no gosa repetir-la.

Quatre gats

Segons l'A B C, tot de periodistes coreguren a felicitar el senyor Rojo Villanova després d'un dels seus discursos al Parlament. L'òrgan gràfic de la catalanofòbia exagera. Els únics periodistes que se li acostaren foren: Losada, d'A B C; Casares, d'El Día Gráfico, i Sáez, de La Vanguardia.

L'advocat del diable

En una reunió de la minoria radical, el senyor Rey Mora va dir que l'interès del senyor Ossorio y Gallardo envers els catalans era simplement una maniobra perquè, en agraïment, fos ell qui portés els plets de Barcelona que haguessin de passar al Suprem, i així revifaria el seu decadent bufet d'advocat.

El senyor Rey Mora no sap — o potser ho fingeix — que el contrabandista Joan March sollicità els serveis professionals del senyor Ossorio, oferint-li dues centes mil pessetes anuals, i l'ex-governador de Barcelona refusà un client tan esplèndid.

En canvi, tothom sap que sense el refús del senyor Ossorio, el senyor Rey Mora no hauria arribat a advocat del contrabandista.

Piquiponiana

Com se sap, a conseqüència de la vaga de cambres que va declarar-se diumenge a Saragossa, el banquet del senyor Lerrooux es veié privat de servei. Els comensals tingueren d'espavilar-se i servir-se ells mateixos.

El senyor Pich i Pon, que assistia a l'àpat en qualitat de personalitat il·lustre, va distingir-se fent de cambrer d'honor a algunes dames que tenia a la vora.

—Va lo dice el dicho: si quieres estar bien servido, hazte tú mismo la cama — deia a una senyora, mentre, un xic distret, abocava el vi a la falda d'una altra.

Zamora, porser que aflluixis

Un telegrama de Tenerife ens assabenta que un esportador d'un partit de futbol una paràda d'En Zamora.

Si la gent s'ho agafa per aquest costat, no hi haurà altre remei que obligar Zamora a tornar-se «pepa», o deixar córrer l'ofici, tot menys que amb la seva actuació porti gent al cementiri. Encara ens recordem amb esglai de les desgràcies que va ocasionar quan es sentí fotogènic i impresionà la cèlebre ¿Cuándo se casa Zamora?, perquè ara ens resulti que les seves «parades» són també mortals de necessitat pels esportadors.

Popularitat, fens nom de dona

El poeta Josep Maria de Sagarra, junt amb uns quants amics — artistes, literats, periodistes — ha accedit a actuar de jurat en un concurs de maquillatges que s'ha organitzat en una coneguda sala de ball.

Sembla que un regidor pel districte s'ha compromès, igualment, a formar part del jurat. Però, passen les hores, arriba la de reunir-se en una llotja els experts, per tal de començar a desfilat els concursants, i el conseller municipal no ha donat senyals de vida.

El propietari de la sala està desesperat. Ha anunciat que hi hauria «un representant de l'Excm. Ajuntament» i li dol per un mal paper.

Tot d'una, veu la solució. —Escolti — li diu a En Sagarra —. Vostè que no és gaire conegut, voldria passar per un concejal?

Bella cosa és la popularitat, amic Sagarra. Però de vegades també té les seves falles!

Segon violí

L'aparició d'Aurea de Sarrà, sigui on sigui, causa el seu efecte. Car la dansarina hel·lènica — siguem francs — «fa tropa». Però imagineu-vos-la violadament abillada, presentant-se de tronc amb el violinista Manent a sopar al restaurant Catalunya!

Per cert que el violinista Costa, que hi era en una altra taula, es veia objecte d'unes mirades malignes de part de l'hel·lènica criatura dels Déus. D'això, a Madrid, i, en general, per tot arreu on es malparla de l'Estatut, en diuen dar achares.

El sopar a Josep Llimona

Hotel Ritz, saló de festes. Dames, bel·líssimes i nombroses. En el ram d'homes, set rengles de petxeres emmisonades. A dintre de les petxeres, molta calor. A fora de les petxeres, una pluja d'oratori.

Primer orador: el secretari senyor P. B. Tarragó.

—Jo — diu, espiritualment — que tinc de fer la desagradable feina de secretari...

I la fa, la fa. No sense fer constar, també espiritualment, que llegir adhesions és una lluna, i que escoltar-les no interessa a ningú.

Massa familiaritat, per un secretari. Massa familiaritat i un excés de sinceritat.

—Té la paraula el senyor Pere Coromines, president de l'Institut d'Estudis Catalans

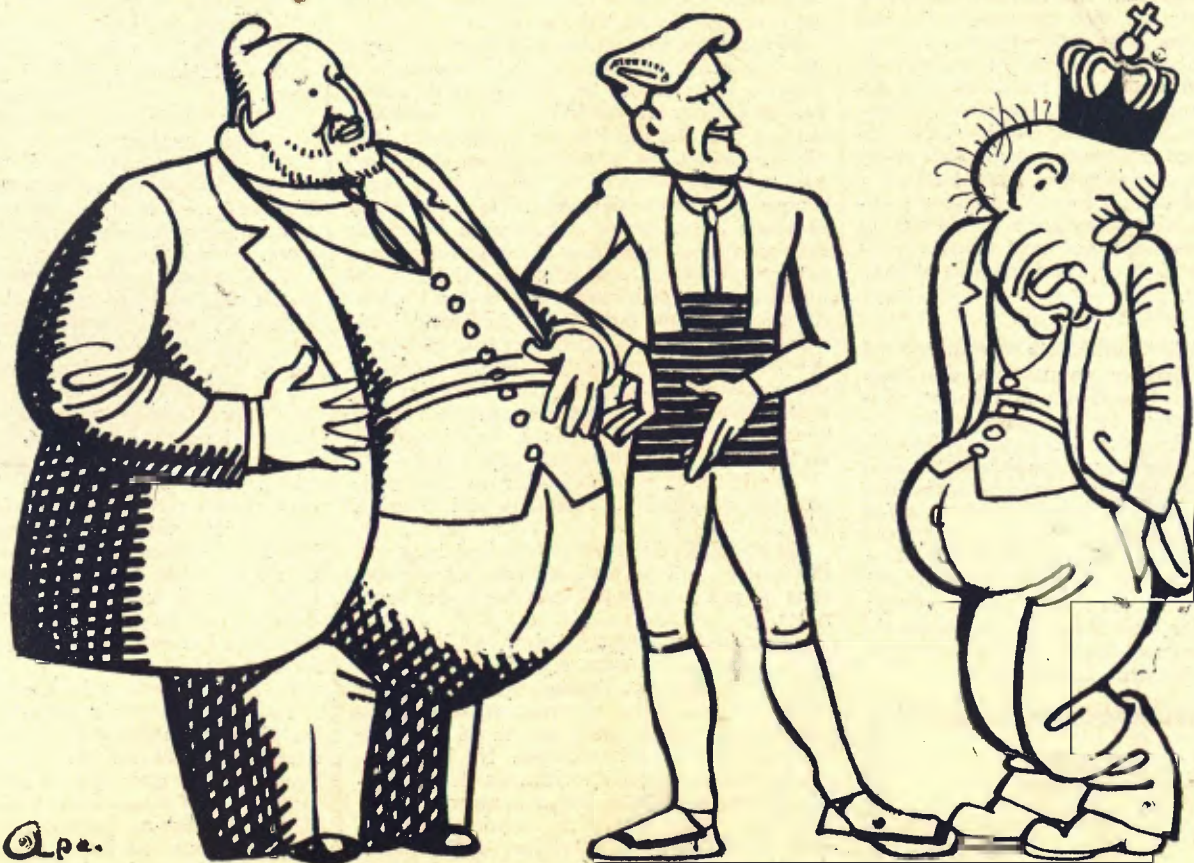
— anuncia el senyor Tarragó.

I parla el senyor Coromines.

—Té la paraula el senyor Cases Abarca, president del Círcol Artístic.

I parla el senyor Cases Abarca.

—Té la paraula...

—Ja ho veieu, un conservador com l'Ossorio us ha de donar lliçons de liberalisme!

Les dues rodes de Sans

Hom donà la paraula als presidents de l'Ateneu, de l'Associació d'Arquitectes, de l'Acadèmia de Sant Jordi...

A la segona pàgina del menú constaven les entitats patronitzadores de l'acte. Eren catorze. En arribar al cinquè orador (president), hom va tancar, en un moment de pànic ben justificat, que parlarien els catorze presidents del menú.

Per alleugerir-ho, un comensal s'entretenia a fer funcionar una mena de marca-dor:

—Ara estem — deia després del quart discurs — quatre a deu a favor d'ells...

El senyor Pere Coromines, en un moment de confiança, va dir:

—Ara que estem ben peixits...
Ningú no se'l va creure.

Potser l'ocasió no era la més indicada perquè el senyor Coromines exposés les seves idees sobre l'alta cultura. Potser no, però el senyor Macià cregué convenient no deixar enlaire tals afirmacions i féu la seva acostumada defensa de la cultura popular.

O sigui, una discussió, plena d'interès, sobre un tema tan original com l'ensenyament primari i el superior.

L'homenatjat era En Josep Llimona, escriptor.

L'oració del senyor Cases Abarca tingué, entre altres, una virtut rellevant: la vehemència. Referint-se als que combaten l'adquisició, per la ciutat, de la Col·lecció Plan-diura, va dir:

—Són gent que mai han passat per cal notari...

—Però volen passar-hi, volen passar-hi... comentà un esceptic.

El senyor comte de Güell, amb el seu típic accent anglo-lleidatà, féu un discurs molt correcte.

Un discurs com no l'hauria fet millor un consol de Romania que s'hagués volgut adherir personalment a l'acte i hagués extremat la seva gentilesa fins a expressar-se en l'idioma del país.

Abans del sopar, fotografies. Al primer rengle, l'homenatjat, les dames i les autoritats.

La senyora Agudé fou convidada a acceptar un lloc d'honor, i s'hi negà en rodó.

—Ja sap que no hi vull anar, mentre hi hagi aquella persona...

Aquella persona!... El misteri ocupà, per uns moments, l'atenció d'un rotlló de futurs comensals. Aquella persona!... Qui seria?

—Potser el fotògraf — féu algú.

L'autor de la frase era — cal dir-ho? — un amic d'En Casanoves.

La senyora Aurea de Sarrà assistí al sopar a l'Associació de la Gràcia clàssica.

—L'esperit hel·lènic, sap... — deia, confidencialment, al seu veí de taula, el venerable Apelles Mestres.

—Ah, sí... l'esperit hel·lènic... — respongué aquest, un xic distret. — Coses de joves...

Aurea de Sarrà, molt satisfeta, s'enrojolà tota. Havent somat, deia:

—Ai!, quin senyor més simpàtic...

Aneu a saber

Entre un grup de radicals es parlava del que passarà o deixarà de passar el dia que En Llerroux formi govern. En general, hom se les prometia molt felices.

—El que em fa por — va dir un amargat de la *vieja guardia* —, el que em fa por és que En Pich voldrà tirar la *Gaceta* a casa seva, amb rotogravat...

Mercuri, catalanista

L'*Intransigent*, diari d'extremíssim es-querriisme català que surt en forma de full volander cada uns quants mesos, va publicar darrerament un d'aquests fulls tan abrondats com sempre. En la secció titulada «Notulles» — no sabem d'on rediable ha tret el mot el conegut i ferm patriota senyor Latorre, director dels fulls intermitents — barreja en una forma tan escalfant l'esperit comercial i el patriotisme, que creiem oportú de divulgar la secció sencera, tot fent constar per endavant la gratuïtat del reclam.

Ací va:

«CATALÀ: Ja t'has fet soci de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?»

GENT DE BON GUST: Ja gasteu els *Perfums «La Sardana»* que prepara en Latorre?

HOMES DE LA PLOMA: Ja recordeu que en Ramfrez i Segarra prepara la *Tinta Nacional Catalana*?

DEPENDENTS: Què esperau a fer-vos socis del *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria*?

NATURISTES I DIABÈTICS: Que no ho sabeu que el químic-farmacèutic J. B. Morató i Font és l'únic que prepara en tota la Confederació Ibèrica la *Dulcimida*, 450 vegades més dolça que el sucre?

NACIONALISTES: Si voleu que reaparegui setmanalment L'*INTRANSIGENT*, periòdic de Joventuts d'Esquerra Nacionalistes Radicals, cal que us inscriviu i digueu amb quina quantitat podeu col·laborar-hi.

ES VERITAT: Els mitjons *Molt-forts* són els millors, i sense tractats de comerç són demanats de l'estranger. Raó: Antoni Carbonell, Ronda de Sant Pau, número 4, l'*Estel*.

Sort tenim que el senyor Royo Villanova no deu llegir L'*Intransigent*! Si no, tindria un argument espantós per a tractar-nos d'egoistes.

—Olives, i res més.

No va estranyar-me gens el to petulant amb què Quimet havia carregat la frase. Estava ja acostumat a aquestes explosions del seu orgull. Quimet, en demanar només olives, expressava el menyspreu per a tots els companys que guarnien el vermut amb «banderilles», ensalada, espàrrecs, ous durs i altres variants, flors d'aquell jardí gastronòmic que s'estenia al llarg del marbre del bar. Quimet només hi menjava olives, tal com Déu mana. Era aquest un dels tants tics del seu purisme; com ara aquest altre

Velòdrom de Sans, perdut entre cases de cinc pisos, conreus semiurbans i solars per edificar! No coneix les multituds abrondades, ni les grans parades d'automòbils, ni les ovacions triomfals que alegren els camps de futbol i les sales de boxa, els seus germans en esport. La seva força d'atracció no passa gairebé de la barriada. A tot allargar, els seus llums són percebuts per uns quants fidels de les dues rodes, veïns dels suburbis oposats. Jo, en venir, els he vist com hi acudien en escamot, pedalejant damunt l'asfalt de la Gran Via.

Esperant el senyal de sortida

que li feia apartar menyspreu l'ampolla del sífo.

Vermuts de les set de la tarda, quan encara dins de la copa s'hi suca una gota de sol. Els ciclistes s'opon de jorn. Les màquines, repenjades a la vorera, esperen llurs cavallers. Cal donar moltes voltes al velòdrom, per a esdevenir campió. Veritat, Quimet? Quinze dies — quinze nits — d'entrenament. I aquestes cames que no diuen mai prou...

Els diaris del vespre. Leducq ha guanyat la tercera etapa de la Volta. Comentari, pronòstics... Van i vénen periòdics. Color groc de la premsa esportiva; a l'interior de La Pansa encenen la primera bombeta. Posta de Sol. Adéu, Quimet. Perseverància! Les sis bicicletes, disparades, enfilen el carrer de Galileu.

Tot sol, he desfet el camí, carretera de Sans avall. Camino amarat de furor esportiu; les butxaques em vessen de temps, de viures i d'esperança. Carretera de Sans, situada per les seves voreres, els cotxes que llisquen pel seu vial, van impulsats per una febre que debades cercarieu en cap altre indret de Barcelona. A mi ningú no em treu del cap que això és el ritme esportiu innat en la barriada; abonat en els seus camps de futbol, crescut en les seves pistes; provat en els rings de La Torrassa...

Els vianants tenen el nas enganxat als cartells llampants, que en les parets dels bars anuncien els espectacles esportius; es deturen davant de les relotgeries, farcides de cronòmetres; les sabateries — «Reis del Calçat» — plenes de sabatilles per a curses i de sabates per a futbol; les sastreries on pengen les granotes i els sueters de tanca metàl·lica; els «Prínceps de les Gorres», especialistes en cascos de cuir i en gorres per a automobilisme... En els aparadors dels camisers de luxe i en els de les botigues de teles per a senyora, brillen les copes solennes, a disputar el proper diumenge entre la Penya As i el tercer de la Unió. Cap establiment no s'escapa de la seva contribució a l'esport.

Dos quarts de vuit, al rellotge de la tinència d'alcaldia. Puc entrar, encara, a can Jener, a respirar l'aire impregnat de goma i amanyagar els pneumàtics Dunlop, apilats al llindar. El vell corredor em contarà, per quinzena vegada, les seves peripècies de quan va fer el *Tour*.

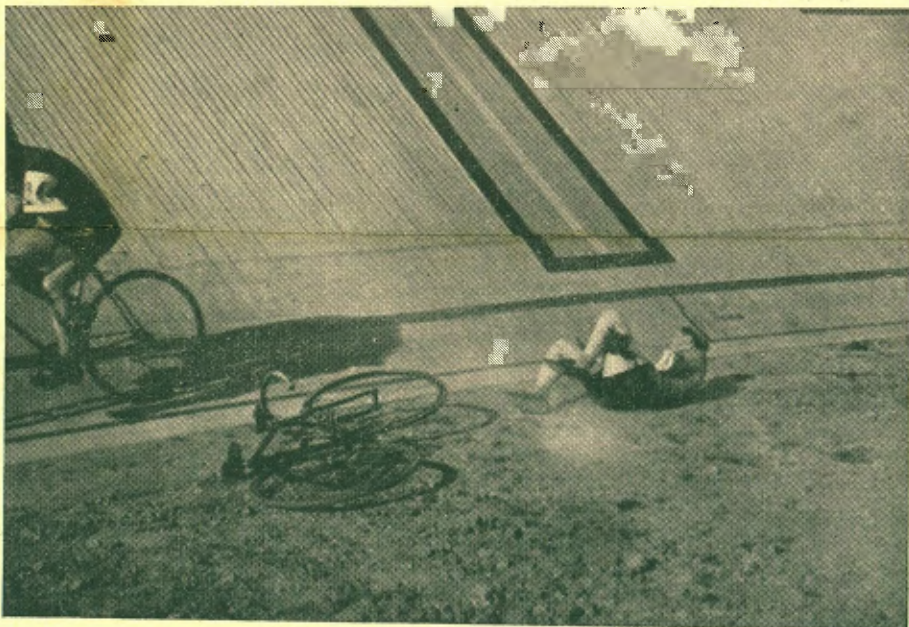
Però jo prefereixo no desenganxarme d'aquesta onada humana. Esser un més en aquesta processió diària del cap al tard. En mig d'aquesta desfilarada de rostres seriatos de murcia transplantat a Sans, jo sé distingir els animats per la flama de l'esport, honor de la barriada. Els traïxen les espatlles quadrades; els pits provocants; el tall dels cabells; i les pellis embrundades...

Ara ha embocat la carretera un vol de bicicletes. Corren gràcils; fan la traveta als tramvies i llurs botzines somriuen, iròniques, del greu ronc de les camions. He arribat a la plaça d'Espanya quan s'encenen els lluminosos d'un cinema. Harold Lloyd... Les portes del Club Femení i d'Esports engoleixen unes noies mengívoles: coberta la meitat de llurs caps per una boïnetta austera; d'essota el braç, una novella d'Eveline Le Maire.

Els fars dels automòbils escobren el camí, i descobreixen muntanyes de fang. Era ben entrat el matí d'avui i encara plovia. Ja és estrany que hagi parat. Fins ara semblava que les nits del Velòdrom concéssin l'aigua. Però avui no ha estat així. És a honor teu, Quimet, que els estels han alegrat aquesta nit de Sans. L'ambient fos propici a les imatges, diríem que ells han volgut també ésser espectadors de les teves gestes damunt la pista. Però pel camí del Velòdrom hi ha massa altaveus de ràdio; espeteguen, dins dels cafès, massa boles de billar, i per terra hi ha massa fang perquè jo pugui flirtejar amb la poesia.

El nom de fidels és el que millor escau als fervents del ciclisme. El vehicle de dues rodes conegué fa uns anys a casa nostra la màxima popularitat com a mitjà de transport interurbà. Però la bicicleta fou morta per la congestió del tràfic i pels automòbils a bon preu. Avui, la màquina humil s'ha refugiat a les barriades extremes; només sent el fregadís de pantalons blaus, ella que en altres temps s'havia sentit amoixada per les cuixes tendres de les senyoretes.

L'esport, però, li ha tret anys del da-

La caiguda

munt. La bicicleta es sent rejuvenida, incorporada en aquest exercici innombrable d'assassins del temps i de la distància: visca el rècord! Per això, aquest Velòdrom de Sans està molt allunyat de les estampes ciclistes d'inicis de segle. Teatre de lluites esportives, està dintre la línia dels rings, de les piscines i dels terrenys de joc. S'hi mastega el mateix aire carregat de suor, d'embrocació i de goma, aquest aire únic que plana damunt de tots els indrets on el múscul s'estira fins a petar, mentre el cor agafa un ritme de rellotge desbocat.

He entrat al Velòdrom. He saltat per damunt les gatotes i argelagues que són la seva floració. He apartat els ulls d'aquelles quatre mongeteres que hi té plantades el barraqer. El pudor esportiu em prohibeix mirar-les. Per la trinxera de sota la pista he penetrat a dins del camp.

Tot això té una aparença de bivac. Sota els arcs voltaics, van i vénen corredors amb barnús, entrenadors en mànegues de camisa, motoristes revestits de cuir, individus de la Creu Roja... Per terra jeuen les bicicletes, dormen les motos i esperen els equips sanitaris. La pista és la immaculada paret d'aquesta cassola bigarrada. I allí on acaba el blanc de la pista, comença la cororaina dels anuncis: «Hutchinson», «Motosacoche», «Parche Rustines», «Ciclos Sestab». I allí on acaba l'anunci, una paret negra i cridanera formada pel públic. Per damunt del públic, treuen el nas algunes cases, esblaimades com fantasmes per les llums del Velòdrom. Damunt nostre, la gran volta del cel; s'ostre sereníssim en contrast amb la barreja de la terra. Al lluny, estels de llautó, pengen els llums del Tibidabo i més cap a l'esquerra els de la Font del Lleó. Per la banda de ponent, resplendeix l'esquena del Maricel Parc.

He buscat Quimet per entremig dels grups. El nostre ciclista està donant els darrers cops de mà a les seves cames i a les seves rodes.

—Com estan aquests ànims, Quimet? — Ell somriu. La cara li vessa de confiança i de seguretat. Quimet no és pas cap baliga-balaga. S'ha entrenat a tota consciència i ha seguit amb una unció religiosa les prescripcions del manàger. No ha hagut d'esforçar-se molt, en veritat. Ja de si, Quimet és un noi auster fins a l'extrem; i d'uns principis rígids fins a la comicitat. Bona fusta esportiva! Per això ara l'entrenador el mima com a una criatura delicada. Qui sap les esperances — aplaudiments i talons de banc — que l'home posa en les teves cames, Quimet!

Sona la campana penjada a la tribuna dels jutges i dels cronometradors, tribuna que sembla destinada al jurat d'un concurs de bestiar o bé a les autoritats en una festa escolar. El *speaker* s'esgargamella per a fer-nos saber que la primera prova és un match de persecució, a disputar en vint-i-quatre voltes. Surten rabents els dos contrincants, a donar-se caça. La paret negra del públic es congestiona. Els llistons dels viratges grinyolen al contacte dels pneumàtics, mentre a la tribuna es van succeint xifres: nou, vuit, set, sis, etc. Altra vegada nou, vuit, set... Prou! La campana en tocar de nou desinfla els corredors. Hi ha hagut ja un caçat i un caçador. El ciclista vençut es deixa relliscar suauament per la pista. El vencedor pedaleja fins davant les grades populars i penja darrera la bicicleta una cua d'aplaudiments.

Segona cursa. Ha arribat la teva hora, Quimet! Deu estar en capella, perquè veig que el manàger el confessa. Damunt el cap li colloquen mitja esfera de cuir, i el fan avançar fins a la màquina. Són quatre a disputar la cursa, un match darrera moto. Aquestes fa ja estona que «fan rodes» per la pista. De cop, obediets al tret de partida, cada moto s'emporta un ciclista al seu darrera. Quimet s'ha posat immediatament a cap de fila.

Diríeu talment que els ciclistes són uns joguines trencadisses enganxades a uns monstres. Fan patir les bicicletes, tan fines, engegades a una cursa folia, només a un metre de les respectives motos, sorollosos i trontollants: i en els viratges, quan, per passar-se, algun equip remunta la pista fins a col·locar-se costat per costat amb els adversaris, espereu d'un moment a l'altre la catàstrofe. Penseu que és un miracle que no saltin disparats en l'aire, màquines i homes.

Quimet duia una embranzida considerable. Havia tret almenys trenta metres al corredor que el seguia. Les seves cames havien perdut tota aparença humana davant dels meus ulls. No eren sinó dues bieles enganxades als pedals, i mogudes per un motor. Cada vegada que l'entrenador i ell passaven per davant les tribunes, aixecaven una polseguera de braves i ovacions. Allò era el camí de la glòria...

Foren, però, aquests enardiments els que excitaren el motorista, i li feren donar més gas. Resultat: l'home s'avançà massa i Quimet no el pogué seguir. El ciclista, descomparat de la moto, perdia terreny. Ja no

més li portava quinze metres el seu perseguidor... Llavors els entusiasmes del públic es canviaren en impropis vers l'entrenador que abandonava el seu protegit. L'escàndol fou tan considerable que el motorista alentí. Però què va fer! Quimet no sabé empalmar-se-li de nou. Se li tirà al damunt en ésser al viratge, i les dues màquines i els dos corredors rodaren pendent avall, cadascú pel seu costat.

Hem corregut vers ells. Quimet i el motorista jeien inanimats. Només la motocicleta es plany; i del seu motor s'escapa un gemec sostingut i penetrant. Els de la Creu Roja s'enduen Quimet i l'estenen al centre del camp. Jo i uns quants amics voltem el cos del ciclista. Immediatament se'ns ajunten dues dones ploraneres: la mare i la germana de Quimet.

—Tranquilitzin-se, senyores. Total, res. Una ferida lleu a la cella. La cosa més sensible és la interrupció de la seva cursa brillant.

—Això per vostè! Fos la seva mare...

—Però, senyora...

—I per què havia de córrer el meu fill? Ja deia jo que aquest «trasto» ens portaria disgustos... — i la dona, entre sanglot i sanglot, dona una ullada rancorosa a la bicicleta.

Vaig acompanyar Quimet als vestidors, seguit de les llagrimoses. A la pista prosseguia la cursa, entre espetecs de motos, ovacions i crits del *speaker*. Aquí, en aquestes pobres casetes, il·luminades amb làmpares de quinze bugies, es veu la cara adversa de l'esport. Aquesta és, Quimet, la teva realitat i no pas aquelles visions de glòria!

M'ha semblat inhumà abandonar el ciclista. M'he sentit un xic còmplice de la seva topada; com jo, tots els que l'animaïem... Vivia allí mateix. Hem abandonat el Velòdrom i hem pujat al tercer pis d'una humil casa de Sans. Quimet tenia calor. L'ull tapat li bullia. L'he acompanyat a la galeria i ell ha seguit en una cadira, entre els testos i el safareig. L'aire nocturn reconfortava.

Jo m'he abocat a la barana. M'arribava a les orelles tota la remor del Velòdrom. La pista, vista des d'aquí, sembla una serp enrotllada entre camps. Arribarà un dia, a finals d'estiu, que aquesta pell tindrà vida; i es posarà en moviment, i els ciclistes voltaran Catalunya, provocaran l'entusiasme popular i reuniran les multituds... Però ara fa serp dorm en la nit. Només, de tant en tant, li fan pessigolles aquests braus xicots de Sans...

ANDREU A. ARTIS

LAPERITIV

Anglesos disfressats. — L'altre dia vaig trobar a la Rambla cinc anglesos; anaven amb salakof i polaines, duïen una camisa pròpia del tròpic i unes cares de film documental. Eren uns anglesos d'estampa del segle passat, vermells, magnífics, agressius. En mig del personal gris i anònim, semblava que esperessin un lleó amagat en una escaleta del carrer de Tallers o una cobra que fes la viu-viu dintre aquella bola blanca de les orxates de Canaletes. En realitat, la indumentària i l'actitud dels cinc anglesos eren coses normalíssimes; es produïen d'aquella manera, en un clima i una moralitat i un desmenjament com els nostres, per pura necessitat del seu cor. Els anglesos quan fan de turistes són així, es disfressen d'anglesos, perquè en llur país la disfressa està prohibida per totes les lleis.

Anglaterra és el país menys estrident que es coneix; a Anglaterra ésser esnob és un dels luxes que es paguen més cars. La mitjana de la població no admet excèntricisme ni originalitat. La cosa més curiosa que un home del continent veu en el punt d'arribar a Londres, és que allí tot és passat de moda, tot és d'un academicisme mastegat i gens original. L'arquitectura de Londres — la més d'avantguarda — es manté dins l'estil més ofegat i més impersonal de cinquanta anys enrera. El mateix que passa en l'arquitectura passa en totes les coses. A Londres la gent va vestida de color d'ala de mosca, els abrics, les trinxeres, els barrets forts i els barrets tous tenen un aire de basar honestíssim.

Generalment, un home continental, en pensar en un anglès d'Anglaterra, pensa en aquells vestits grisos de quadros, en aquelles pipes, en aquelles gorres i aquelles calces de golf; i tot això no existeix enlloc. Es veu de tant en tant en les revistes il·lustrades, i en la vida íntima dels milionaris, però el carrer de Londres és tot el contrari d'això.

Els llibres que generalment lleiguen els anglesos, les comèdies que escolten, les pintures que contemplen, responen a un criteri de colís bullides i de carn disgustada; res de pebre, res de *shocking*, tot és belluga dintre una tendresa inofensiva, dintre un pompièrisme per entusiasmar els policies, les porteres i els gossos ben educats. Malgrat aquestes coses, Anglaterra és el país que fa més impressió del món, i és possible que el secret del prestigi d'Anglaterra sigui aquest horror a les truculències i a les fantasies exteriors.

Els anglesos s'adonen perfectament d'aquest vel de grisalla correcta i sense aspiracions al·lucinants que tapa la vida de llur país, i allò que no s'hi resignen d'una manera absoluta, procuren venjar-se'n i rebel·lar-se quan surten del seu castell moral, i es dediquen a viatjar pel món que no és el seu. Els anglesos, quan arriben al sud d'Europa i es posen a plorar amb la mel que es barreja en la llum del nostre país, inventen per a llur fruïció sentimental aquesta indumentària excessiva i inadequada que jo vaig poder apreciar l'altre dia. Es fan passar un gust que en llur país se'n guardarien prou de manifestar; es fan passar el gust d'ésser excèntrics, d'acusar el pintoresc, de tapar el cap amb estris d'opereta, i posar-se a les cames unes mitges de caricatura; els anglesos són així, i gràcies a aquest temperament de perdre la vergonya, tan bon punt han abandonat la frontera llur, es crea en el nostre país i en altres països com el nostre una literatura i un humorisme especials sobre la psicologia i la indumentària britàniques. L'anglès de sarsuela no ha nascut precisament d'un excés de fantasia meridional, sinó que la seva causa es troba en la manera de produir-se un anglès quan abandona la seva terra, en aquella necessitat d'esbravar-se, de disfressar-se, d'ésser excèntric i pintoresc.

Anglaterra no admet que els seus fills facin el ximple de cap manera, encara que siguin genials. S'ha d'ésser un aristòcrata molt fort o un milionari molt prepotent per tenir uns fills i unes filles d'una moral en estat de descomposició, i aquesta moral només pot descabellar-se en clubs molt importants, i en cases particulars molt tancades.

Anglaterra produeix personatges excepcionals de tant en tant, que es riuen del mort i del qui el vella, i es rebel·len amb tots els nervis contra la crosta gris, correcta i delicadament hipòcrita que protegeix els pulmons de l'Imperi. Aquests personatges han tingut gairebé sempre una sort tràgica en llur país. Anglaterra els ha escopit del cor, i els ha llençat al continent, perquè nosaltres ens hi entendríssim i de passada féssim pujar el paper espiritual d'Anglaterra. Byron és un cas típic; un altre cas típic és Wilde. Avui dia, ens trobem amb un escriptor com Lawrence, que a Anglaterra està prohibit, i alguna de les seves obres no s'ha pogut publicar en el seu país natal. Les obres de Lawrence i d'altres escriptors com el vénen a ésser el mateix que aquest salakof dels cinc anglesos que jo vaig veure a la Rambla. És evident que a Hyde Park aquests cinc anglesos es presentarien en un humilíssim aspecte d'enterraments; és evident que els editors que llicencien milions de novel·les roses, no s'atreveixen a llençar al públic anglès l'obra pòstuma de Lawrence.

Als anglesos els passa completament al revés de nosaltres. Nosaltres, quan anem a un país estranger, fem tots els possibles perquè no ens prenguin el número i per adaptar-nos, i per no cridar l'atenció. I naturalment, nosaltres som víctimes de l'impudor i d'aquest excèntricisme d'exportació que gasten els anglesos. És dona el cas que un correctíssim senyor de Barcelona, enamorat de la discreció, quan va a Londres, per ésser com tothom i per evitar les estridències, es fa un vestit com el que duen els anglesos quan vénen a visitar Barcelona, es fa un vestit d'angles de comèdia; resulta que quan arriba a Londres, les criatures el segueixen i de vegades acaben fiant-lo a la premsa.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI ■ Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

L'ESTATUT AL PARLAMENT

L'Estatut encallat

El dia 29 de juny quedà aprovat per les Constituents de la República el títol primer de l'Estatut. En quatre articles s'hi ha reconegut el fet de la constitució de Catalunya en regió autònoma i la cooficialitat de la llengua catalana i s'hi han definit els drets individuals dels catalans i llur condició. No s'ha pogut passar d'aquí. La darrera setmana parlamentària ha estat pràcticament estèril. S'havia anunciat que el treball parlamentari d'aquesta setmana seria decisiu, i si per alguna cosa s'ha distingit ha estat per la seva inutilitat.

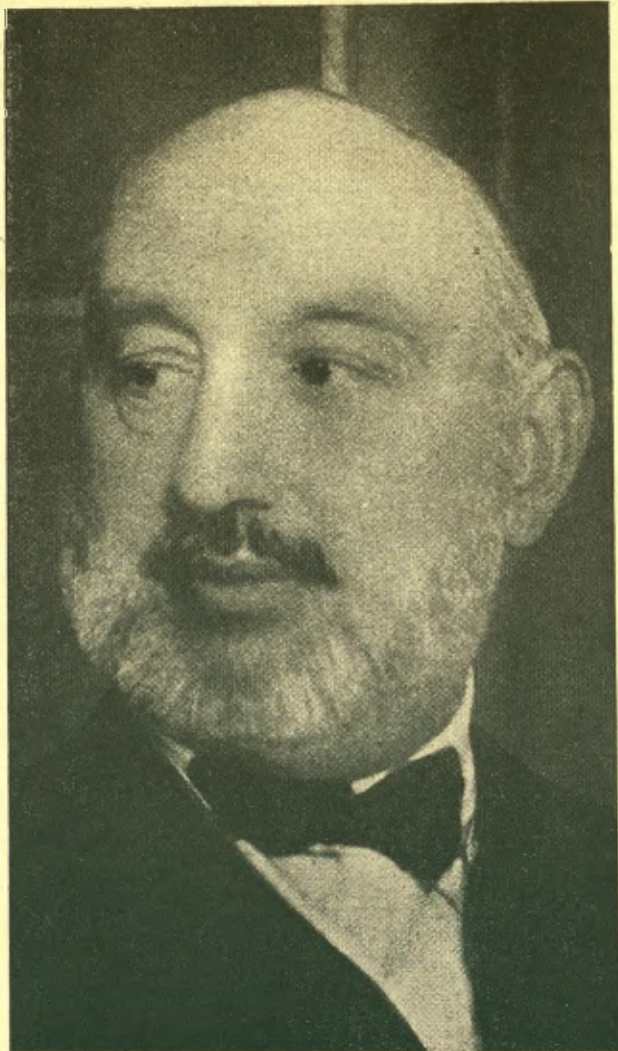
Els adversaris de l'Estatut han aconseguit un avantatge innegable: han encallat l'Estatut en el llindar material dels articles que han de determinar les atribucions de la Generalitat de Catalunya en matèries essencials com aquestes: Justícia, Ensenyament, Ordre públic. Amb elles és quan comença la veritable batalla per l'Estatut.

El balanç de la setmana resultaria completament negatiu sense unes quantes intervencions romarcables. La discussió de totalitat del títol segon ha servit per afirmar dins la Cambra la tesi liberal enfront de la tesi estatista.

Les intervencions dels nostres amics senyors Humbert Torres i Estelrich han estat reforçades amb la del diputat senyor Fernando Valera, el discurs del qual és un dels millors que s'han pronunciat en el curs d'aquest debat. Valera ha exposat la seva tesi amb raonaments incontrovertibles i ha portat a la Cambra una alenada d'aquella emoció liberal del 14 d'abril quan ha dit amb al·lusió al senyor Sánchez Román que els juristes s'equivoquen quan anteposen els problemes de l'Estat als de la llibertat, perquè en acabar la llibertat s'han acabat la Pàtria i l'Estat, i quan ha afirmat que no és el poble que s'ha d'emmotollar a la manera d'ésser de l'Estat, sinó l'Estat que ha de constituir-se d'acord amb la manera d'ésser del poble. Aquesta tesi defensada en general per la minoria catalana i d'una manera particular pels senyors Hurtado, Antoni Xirau i Humbert Torres, ha tingut en el diputat Fernando Valera un mantenedor eloqüentíssim que ha sabut fer la plaudir per la immensa majoria de la Cambra. Si tots els que han aplaudit el diputat Valera fossin conseqüents amb ells mateixos, el camí de l'Estatut, després del seu discurs, quedaria net d'obstacles.

Em dol haver de descendir d'aquest parlament remarkable, encara que només sigui per al·lusió, als discursos dels caps de la minoria obstructionista, autors de l'escàndol parlamentari més formidable que hem presenciada. La sessió del dia 6 de juliol no passarà a la història com una de les més infortunades del règim parlamentari gràcies a la indignació oportuníssima del senyor Puig i Ferrer. El senyor Puig i Ferrer donà estat parlamentari a una paraula antiparlamentària a l'adreça del senyor Royo Villanova, però aquesta paraula abans ja havia circulat moltes vegades pels passadissos. El senyor Puig i Ferrer interpretà, doncs, una opinió molt estesa i tingué la sort, més que d'explicar la seva interrupció, de justificar-la en termes tan convincent, tan plens de legitimitat i tanta indignació, que la Cambra acabà per compartir-la fins al punt de donar a aquesta primera intervenció del diputat català les proporcions d'un èxit parlamentari. Sembla que l'actitud de la Cambra en

aquest incident i en el que es produí de seguida, quan el senyor Fanjul qualificà de traïdors els diputats catalans i el senyor Ossorio els defensà, afavoria que des del banc blau s'intentés de recobrar la direcció del debat. S'havia parlat d'una probable intervenció d'Azaña en la sessió nocturna del dia 7. Però la sessió ha transcorregut sense la intervenció d'Azaña i amb els discursos inenarrables del senyor Royo Villanova, desenquadernat, la veu apagada,

Angel Ossorio y Gallardo

però decidit a consumir-se i consumir-nos. Per què no ha parlat el senyor Azaña? Ha considerat convenient esperar el discurs que ha de pronunciar a Saragossa el senyor Lerroux? En l'estat de desorientació actual, la intervenció del cap del Govern és indispensable i urgent.

L'oposició, l'oposició temible, la dels radicals, la dels Sánchez Román, Maura i Ortega y Gasset, ha volgut posar el Govern davant l'alternativa que Gambetta condensà en aquells mots cèlebres: «Se soumetre ou se démettre», sotmetre's o dimi'tir. Per tal de provocar aquesta situació, l'oposició ha tractat d'enfondir discrepàncies i promoure escissions en els grups radical-socialista i socialista. Cal interpretar el silenci del cap del Govern com a símptoma de dificultats a aplanar en els grups que componen la majoria? Quan el senyor Azaña pronuncià el seu discurs-resum, fou amb la conformitat de tot el Consell. Seria violentíssim per a un home de la serietat del senyor Azaña haver-se de rectificar. El seu prestigi de governant sense traï'n ressemtiria. Mentre els fets no ens demostren el contrari, hem de creure que el senyor Azaña mantindrà els punts de vista exposats en el seu primer discurs. Quan surti aquest article, la situació s'haurà aclarit, probablement.

Madrid, 9 de juliol

Mirant a fora

L'ex-rei Manuel de Portugal

L'ex-rei Manuel de Portugal havia renunciat feia temps a altres plaers que no fossin el tennis — per no engrèixar-se — i la bibliofília.

—M'agraden les dones i els llibres — havia dit —; les dones, quan les veig poc; i els llibres, quan els freqüento llargament. Només els llibres no m'han donat cap decepció... és veritat que només els demano el que em poden donar.

La mort l'ha sorprès sense tenir acabada la publicació de la seva obra sobre bibliografia portuguesa, un llibre de la qual podrem veure a Barcelona, ja quatre anys, en l'exposició dels «XII», dels quals sollicità formar part.

En aquest llibre es conta la història d'aquell impressor alemany establert a Lisboa, que morí, després d'haver treballat vint anys en un llibre, al moment que l'acabava.

—Són històries d'altre temps — deia l'ex-rei —. Avui dia ningú no acaba la seva obra.

A primers d'aquest any, l'ex-rei fou víctima d'un robatori. De la seva residència de Fulwell Park desaparegueren unes quantes joies i algunes obres d'art, entre elles l'infant adormit, de Romney. També desaparegueren documents personals, la qual cosa féu suposar que potser es tractava d'un robatori polític.

El curios fou la sorpresa de l'ex-rei en voler pendre-li les empremtes digitals els policies anglesos.

—Es que potser es sospita que jo sóc el lladre?

Calgué explicar-li que calia pendre les seves i les de tothom de la casa, a fi de distingir-les de les dels lladres.

La seva liaison amb Gaby Deslys féu parlar molt, en època oportuna. L'ex-rei obsequià la cèlebre artista amb presents sumptuosos.

Un dia, la colònia portuguesa de París, volent celebrar el retorn d'Homem Christo, lleialista, organitzà un banquet. Dues ratlles del menú varen causar un escàndol formidable, i amb raó. Deien: «Fromage de tête Bernardino Machado. Filet mignon Gaby Deslys.»

«Tour de France»

Ha començat ja el «Tour de France». Els ciclistes pedalegen, seguits d'una colla d'autos. En un d'aquests, Charles Pelissier, l'antic ciclista, un dels favorits de Voltes preterites, segueix, però com a periodista.

—No ho fa malament — comenta un col·lega —, però escriu massa difús, massa llarg.

—Es que no ha agafat la traça; encara es pensa que cobrarà per quilòmetres — explica un altre.

«Llengua civilitzada»

Un fet a posar de costat a alguns que succeïxen Espanya endins. La casa Bernhardt, de Leipsic, va rebre una comanda important que li feia una casa polonesa. La comanda, redactada en polonès, mereix una resposta així:

«Acusem recepció de la vostra del 10 del corrent i us fem saber que, si us interessa tractar amb la nostra casa, convé fer-ho d'ara endavant en una llengua civilitzada, i no en polonès, llengua de la qual no hem sentit mai dir que ho fos.»

El ramaf humà

«L'únic fi de l'educació femenina és la preparació a la maternitat. Per tant, cal atendre l'educació física de les dones, i no pas la intel·lectual», ha dit Hitler.

Amb ben poca diferència podria expressar-se un ramader que criu besties per a l'escorxador.

Estralls del gust

Toscanini, després del que li passà l'any darrer a Milà, ha augmentat la seva afició a París. No ja gaire, sortint de la representació donada a l'Òpera de París, en honor de Debussy, el director italià parlava a un director francès del gust musical dels diferents públics.

—Estic molt content dels francesos — deia Toscanini, que acabava d'ésser ovacionat a no acabar mai — i quin gust, quin sentit crític!

—I els americans?

—Els americans — féu el mestre arronçant les espatlles — no hi entenen res. Als homes només els agraden les detonacions i la serra; a les dones, la guitarra havaiana.

—I els italians?

—Oh, els italians! Abans eren uns oients meravellosos, però d'ençà que cada concert ha de debutar obligatòriament amb la Giovinetta, tenen les orelles fetes malbé.

Placidesa oriental

Ja és sabut l'horror que els americans senten pels japonesos. L'altra nit, en el bar d'un club de París, un periodista americà, que ja havia begut una mica, les empenygué contra un grec que no deia res a ningú. El tractà de tot i, a la fi, exasperat per la placidesa de l'oriental que se l'escollava amb un somriure immòbil, anava a saltar-li al coll sense la intervenció de dos camarades.

—Imbecil! — li digué un d'ells — no veus que és xinès?

Quan hagueren aconseguit treure l'americà, es giraren a l'insultat i un d'ells li digué:

—Ja n'heu tingut de paciència!

—Oh! — féu el xinès accentuant lleugerament el somriure —, com volieu que jo, xinès, aturés un home que injuriava un japonès?

EN LA MORT D'UN EX-REI

D. Manuel i els Braganças

Ericieira és un poblet de pescadors enfilat damunt del rocall alterós que en aquesta part de la costa atlàntica domina la mar. Al peu dels espadats hi ha una platja deliciosa, fresca durant els estius més tòrrids, i amb raó l'ha cantada Tolentino així:

Contra o mal que me têm feito
Rafosos caniculares
Me oferece a fresca Ericieira
Seus claros, sadios mares.

Es a penes un poble petit, perdut en front de la mar immensa... Però aquest

D. Manuel i la seva muller

poblet petit té l'honor de figurar en tres ocasions a la història de Portugal.

Primer, en 1584 — quatre anys després de la pèrdua de la independència lusitana, — quan hi tingué la seva efimera cort Mateu Alvares, un dels cèlebres impostors que es volgueren fer passar pel rei don Sebastião, desaparegut misteriosament a la batalla de El Ksar el Kibir (Alcazarquivir) en 1578: el flamant pretendent a la corona portuguesa arribà a fer coronar reina la filla d'un pagès amb la qual s'havia casat... Agafat pels esbirros de Felip II, el cap del rei de Ericieira caigué el 14 de juny d'aquell mateix any...

A Ericieira també desembarcà el prior do Crato, pretendent al tron de Portugal.

Finalment, la petita població atlàntica presencià el dia 5 d'octubre de 1910 un espectacle que havia de quedar igualment històric: l'embarcament de l'últim rei de Portugal, Manuel II, cap a l'exili. La revolució que havia esclatat s'afirmava ja triomfant el dia 4 d'octubre i la família reial fugí precipitadament (hom diu que si don Manuel s'hagués posat aquell dia personalment al front de les tropes fidels, probablement no hi hauria hagut aleshores república a Portugal).

La família reial passà la nit a Mafra, per anar a embarcar-se el dia següent a la petita platja on havia d'esperar, per portar-la a terra d'exili, el vaixell reial D.ª Amelia. La immensitat de Mafra potser inspirà en aquelles hores tràgiques al rei de vint-i-un anys el record dels avantpassats les culpes dels quals pagava ell en aquells moments...

L'estat de desequilibri mental del constructor de la immensa mole, Joan V, s'havia manifestat sota la forma de bogeria piadosa. Les tones d'or i de diamants que arribaven del Brasil eren insuficients per a satisfer la passió religiosa del monarca. A força d'or féu que el Papa elevés a patriarcat l'arquebisbat de Lisboa, amb dret a usar una litúrgia semblant a la dels cardenals, i obtingué a més a més el dret de portar el títol de Rei Fidelíssim. A força d'or feia venir d'Itàlia els més cèlebres cantors d'església, degudament preparats, com és sabut... I a força d'or, igualment, construï en ple camp portuguès aquest edifici mastodòntic de Mafra, un dels majors d'Europa, en el qual arribaren a treballar 50.000 operaris diàriament: tretze anys d'obres (1717-1730); 1.338 operaris morts en elles — una hecatombe mística — tal fou el balanç... I el temps que li quedava lliure se'l passava ficat en convents — però de monges... Bogeria místico-eròtica freqüent en molts monarques peninsulars! La situació quedava admirablement resumida

en aquesta frase de l'illustre Alexandre de Gusmão, ministre d'aquell rei: «La frateria ens xucla, la frateria ens mata...»

I no us cregueu que els reis successius estiguessin millor. La patologia dinàstica comparada ens prova que no hi ha millorament possible. I els fets de la dinastia lusitana vénen a confirmar-ho.

Maria I, casada amb el seu oncle Pere III, estigué boja des de 1792 fins a la seva mort en 1816. I no ens estranyarà que el fill d'aquest matrimoni consanguini, João VI, tingué les manies més estrafolaries — entre altres la de portar les butxaques plenes de potes de pollastre rostit —. No cal dir que els vestits de sa majestat no brillaven per llur netedat...

Quant a Pere IV, el restaurador de la monarquia liberal...

Però no continuem. Deixem per una altra ocasió el curiós estudi dels precedents patològics de don Manuel. Per avui ens volem limitar a alguns breus detalls sobre les causes de la seva caiguda, causes que vénen de lluny.

Un dels més il·lustres membres de les Corts de 1821-22, Manuel Fernandes Tomás, deia, en mig dels aplaudiments generals, que la revolució conservava la dinastia de Bragança, però que «quan aquesta dinastia no compleixi les condicions sota les quals és escollida per governar, la nació, assumint novament els seus drets imprescindibles, té tota l'autoritat per a treure-la del govern i per posar al front d'aquest qui bonament li sembli. Aquests són els nostres principis i foren els dels nostres avantpassats.»

El moviment republicà nasqué a Portugal en 1848, però no tingué gaire importància al principi. Fou sota el regnat de don Carlos (1889-1908) quan prengué força.

Ja en arribar al tron el jove monarca, escoltava veus com aquesta: «Inexpert i tímid com és, el rei és, no obstant, un caràcter. Aquest caràcter, aquesta voluntat, si sap exercir-se o conservar-se, si aquesta personalitat sap imposar-se, li donaran la força que el país necessita i que els partits, en l'estat en què es troben, són incapaces de crear o de posseir.» La sirena era Emigdio Navarro a les Novidades.

I ara sentíeu una altra veu, també conspicua, la de Carlos Lobo de Avila — un dels homes que més s'escoltava el rei — que escrivia sota el pseudònim de Viriato, al Reporter: «El parlamentarisme, Senyor, ha tingut el seu temps... Vostra Majestat no pot subjectar el seu govern als capricis de les votacions parlamentàries, que, quan no s'expliquen per ambicions inconfessables, resulten de la mal compresa disciplina, de prejudicis injustificables o de simpaties personals...» (Ens sembla escoltar un feixista d'avui. I diuen que això del feixisme és nou!)

La llavor caigué en terreny ben abonat, i molts portuguesos començaren a pensar que s'havien d'aplicar les paraules profètiques de Fernandes Tomás...

La tensió arribà al paroxisme quan don Carlos arribà a la presidència del ministeri João Franco i aquest establí un govern dictatorial.

Hom preparà un atemptat contra el dictador.

Era a primers de febrer de 1908. Jo, molt petit encara, era a Lisboa amb els meus pares. Mai no oblidaré l'emoció d'aquella jornada. «Mataram o rei! Mataram o príncep real!» Així fou coneguda la notícia a l'hotel. Estupefacció primer, pànic després a la ciutat...

Com havia passat allò? El rei tornava de caça — també aquell era un rei caçador... — Després d'atravesar el Tejo prengué el coixe que devia passar allí mateix, al Terreiro do Paço. Excellent ocasió per acabar amb Franco... Però Franco no fou a la desfílada. Aleshores, allí mateix, els dos conjurats Buissa i Costa en floc del dictador decidiren executar el rei i el príncep reial. Només sobrevisqué don Manuel...

Dos anys i mig de regnat, que foren l'agonia de la monarquia portuguesa... Després, fugida: Mafra, Ericieira, i el yacht D.ª Amelia, Gibraltar; finalment, Anglaterra.

Partí, amb llàgrimes als ulls, de la terra de Portugal — com cap altra meravellosament poètica —, que no tornaria mai més a veure. Visqué tranquil a Anglaterra, jugant al tennis, criant gallines, reunint llibres... Ara deixa la seva riquíssima biblioteca a la Biblioteca Nacional de Lisboa. No volgué mai ficar-se en aventures restauradores.

GONÇAL DE REPARAZ (filii)

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Societat Espanyola de Carbur Metà·lics

Correu: Aparat 190 Telèf: "Carburós"

BARCELONA Mallorca, 232

Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

J. ROCA

EL JOIER DE LES CREACIONS EXCEPCIONALS

RAMBLA CENTRE, 33 · PASSATGE BACARDI, 2

EL CINEMA

RESUM DE LA TEMPORADA

Una llista de films

En el número passat donàvem fins a vuit títols de films presentats en la darrera temporada. Per completar aquesta llista dels bons films de l'any cal afegir encara dos títols més: *El camí de la vida* i *El carrer*. De l'un i de l'altre ens en hem ocupat molt recentment aquí. No insistim doncs. Creiem sincerament que una temporada que ens ha donat fins a deu films admirables, no és pas tan menyspreable com al-

confusions, ja que tot i ésser estrenats durant la temporada, són films que no pertanyen al moment cinematogràfic que caracteritza el període que considerem. Films presentats amb retard, han estat per aquest sol fet — tan precipitat és el moment del cinema ara que la nova tècnica exigeix una revisió quasi total de les formes — mal apreciats per l'opinió general. *La Terra*, *La línia general*, *La melodia del cor* i

Lewis Stone i Greta Garbo en «Romance»

guns enemics del sonor voldrien sostenir. Per una banda Sternberg ens ha ofert dos films: *Marroc* i *Fatalitat*, plens de valors, intensos, per bé que no del tot satisfactoris. Tot el que és del domini de la tècnica hi sembla impecable, però aquelles sinceritat i honradesa que Sternberg havia transplatat en alguns dels seus films anteriors, són coses que no apareixen aquí prou clares. Són films per a una vedette i el procediment rares vegades facilita la bona tasca d'un director, el qual deu obeir, abans que tot, a la lògica i a les exigències intrínseques de l'assumpte i enrolar tots els intèrprets en una mateixa figuració homogènia, absent d'exhibició i virtuosisme. Així mateix Griffith ens ha decebut amb el seu darrer film: *Abraham Lincoln*. Un motiu que s'ajustava admirablement al seu geni creador ha estat el pretext d'un film incoherent, en el qual no hi hem trobat per res aquell bon lirisme exaltat a què l'autor ens tenia avesats.

També podem dir que enguany ha estat pel cinema còmic una mala anyada, i encara sort que hem pogut apuntar *El milió*. Cap Chaplin, un Buster Keaton feble, *Pobre tenorio*, un Harold Lloyd sense originalitat, *Ai que caic!*, ni rastre de Harry Langdon i Charley Chase, Oliver Hardy i Stan Laurel treballant monòtonament dins llurs gags habituals.

En canvi podem parlar en més bons termes de *Cimarron*, un film que voldríem ja avui inventariar entre els clàssics. Significa un esforç gegantí de la Radio Pictures, menat a cap per un director meritiós, que, emprant la tècnica del nou cinema, ha sabut evocar-nos una època, una gesta, construint un film per estones model·le de l'Oest, amarat tot ell d'aquella sensibilitat peculiar de les grans obres del cinema mut sobre aquest mateix motiu. És aquí que el nom de Griffith revé sota la nostra ploma en recordar les bones escenes domèstiques, el mateix que les amples visions de conjunt de *Cimarron*. Hi ha defectes i ben visibles en aquest film; per això ens hem abstenut de referir-nos-hi abans, però tanmateix ha estat una sensació de la temporada.

Un film de King Vidor a classificar entre les seves obres menors, *Billy the Kid*; dos de Cecil B. de Mille, treballats a fons, entretinguts però sense consistència, *Madame Satan* i *El profug*; dos de Clarence Brown, nobles d'estil, finament matissats dins les maneres de l'autor, tots dos amb la mateixa star: *Inspiració* i *Romance*; un de Douglas Fairbanks només que divertit, *Per abastar la llum*. Títols que esmentem sense entusiasme, però amb una preocupació podríem dir-ne d'historia i d'objectivitat, atents al nom dels seus autors.

Per fi, i per ésser en el possible complets, no serà de més recordar que durant la passada temporada hem vist alguns films que no figuren en la nostra llista, ni han de figurar-hi. Els hem exclòs per evitar

Anna Christie, són films que necessàriament cal recordar, sobretot el primer i el darrer.

El cinema mut descartat, el cinema estricte musical no interessant tampoc als productors, resta que el cinema parlat, el cinema parlat semi-sonor, triomfa exclusivament. La fórmula cent per cent parlat ha viscut, però si ha estat bandejada ho

W. Collier Jr. i S. Sidney en «El carrer»

ha estat no sols per raons artístiques, sinó també per raons comercials. L'única manera d'assegurar una internacionalitat als films que els faci comercials en grau màxim, és reduir en el possible el fet lingüístic. Però que, un cop acceptat el fet de les paraules en els films, no hi ha manera d'erigir en principi la proporció en la qual poden figurar en el film, heus ací el que ens sembla evident. *El carrer* pot haver estat un fracàs fora d'Amèrica, per la importància que en aquesta obra té el diàleg, però ningú no gosarà dir que això sigui una raó intrínseca per a desacreditar el film de Vidor. En un film, tant és que parlin poc com que parlin molt; el que importa és que no parlin massa, ni massa poc. I és el que evidentment ens confirmen les nostres darreres experiències. *M*, *Els carrers de la ciutat*, *El carrer*, són testimonis de l'existència del cinema parlat. L'evolució successiva que aquest pugui sofrir, és un misteri sense profeta.

Parlem també breument del que s'acostuma a dir-ne la contraofensiva del cinema europeu. El cinema americà té avui la supremacia davant dels públics, però aquesta supremacia és al mateix temps un exclusivisme despòtic. Cal lamentar-ho i precisament per això veure amb els millors ulls tot el que pugui significar l'edificació d'un cinema llatí i d'un cinema alemany, d'un cinema nòrdic i d'un cinema rus. Els alemanys s'han errat en voler fer gènere americà. Pretenien cercar l'èxit en el camp del contrincant. Ara sembla que sincerament procuren ésser ells mateixos. Podríem donar exemples conclouents d'aquesta nova orientació, amb la qual el cinema alemany vol renovar la seva trajectòria nacional. Podria ésser que un dels films millors a veure l'any que ve, fos un film alemany, *Noies d'uniforme*.

Els francesos treballen molt; tenen l'idioma, i una sensibilitat que ha donat ja diverses vegades els seus fruits. Tenen molts prejudicis de cara al cinema i els manca una poderosa organització com semblen posseir els soviets, com existeix a la Ufa, com triomfa plenament a Los Angeles. Però darrerament hem vist alguna cosa que justifica les esperances.

Aquí podríem dir que el cinema, de fet, ha conegut un eclipsi d'encà del sonor. Ara múltiples activitats, plans, projectes, s'inicien. A Montjuïc fan cinema; a Sabadell, a Aranjuez, hom parla d'instalar-hi estudis formidables. Tant de bo alguna cosa de tot això sigui aviat un fet palpable i ple de garanties serioses.

J. PALAU

PANORAMA

Barcelona, bressol del cinema hispànic

El nostre col·laborador i corresponental de cinema a París, Juan Piqueras, té en preparació un llibre que reflecteix els intents de producció cinematogràfica en el nostre país. És un treball molt curiós; no pas, naturalment, per allò que hi pugui haver de determinant de l'estètica del cinema per part nostra, sinó des d'un punt de vista anecdòtic.

Doblement per a nosaltres, perquè la majoria dels intents són fets a Barcelona. Efectivament: Juan Piqueras divideix la història del cinema hispànic en etapes. La primera va de 1896 a 1910. «Es en 1896 — diu J. P. —, un any després de la invenció del cinema, que Espanya presenta les seves produccions inicials. Fructuós Gelabert és el primer home que conseqüeix impressionar fotografies animades sobre cel·luloide.» Aquest nom és un nunt a retèner. Són films documentals: *Salida del públic de la iglesia parroquial de Sans* i *Salida de los trabajadores de la fábrica España Industrial*. El tercer film — curtíssim — té ja un argument (?) i es titula: *Disputa acalorada dentro de un cofre* i finalment un drama d'època, *Dorotea*, i films documentals sobre Catalunya i Balears.

Després hi ha un parèntesi. Fins que en 1903 un senyor fantàstic anomenat Segundo Chomón comença a fer els primers films còmics amb una intuïció que J. P. compara a la de Georges Méliès. Filma *Los guapos del parque* i *Se da de comer (cent i cent cinquanta metres, respectivamente)*.

L'obra d'aquest cineasta té, segons Piqueras, un interès vivíssim. Si no hagués fracassat l'entitat comercial que l'ajudava — Macaya i Marro — potser hauria estat l'encarrilador d'un estil cinematogràfic espanyol. Després treballa amb Santos, amb Almirante; filma *Cabiria* i col·labora en el *Napoléon* de Gance. Inventava trucs, avui conegudíssims...

El tercer intent de creació de cinema a casa nostra és obra d'un valencià, Antoni Cuesta. També a Barcelona Antoni Cuesta realitza films comercials i de publicitat, abans de 1910! Filma també uns metres documentals sobre el Tribunal de les Aigües, de València. I tres obres d'argument: *El ciego de la aldea*, *El pastorcillo de Torrente* i *Los siete niños de Eciya*.

I, heus ací una notícia sensacional: en 1905 es produeix un film sonor! És obra de Ricardo de Baños, que fa impressionar discos de gramola per un cantador de flamenc. Ricardo de Baños produeix de 1907 a 1910 onze pel·lícules anecdòtiques i vint-i-cinc documentals!

En 1910, funcionen varies editores a Barcelona i comença una nova etapa de la vida cinematogràfica espanyola.

El contingent alemany

Si hom pensa una mica que Alemanya exporta més films dels que importa, estranya la llei votada — és diu que sota la pressió dels medis nacionalistes — limitant l'entrada de films estrangers a Alemanya.

Aquesta llei estipula, per exemple, que almenys el 75 per cent d'actors, postors en escena i músics dels films produïts a Alemanya, han d'ésser de nacionalitat alemanya (els austríacs també són considerats com estrangers).

Es prohibiria la importació alemanya de films rodats per societats domiciliades a l'estranger, culpables d'haver produït films antialemanys.

Totes les sincronitzacions de films estrangers hauran d'ésser fetes a Alemanya.

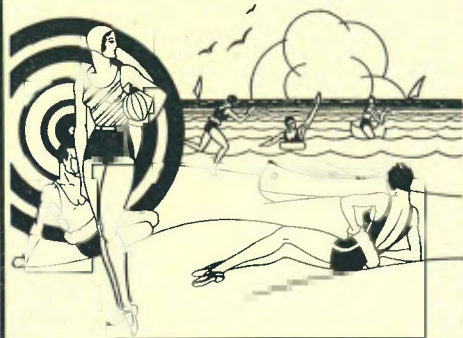
La medalla de «Photoplay»

La revista americana *Photoplay* atorga anualment una medalla d'or al que considera el millor film de l'any. La institució d'aquest premi data de 1920. Entre els films que han assolit aquesta distinció, hi ha *Robin Hood*, *Abraham Lincoln*, *La gran parada*, *Disraeli*, *Res de nou a l'Oest*.

L'esmentada revista ha considerat que el millor film de 1931 era *Cimarron*, el film de Wesley Ruggles, interpretat per Richard Dix i Irene Dunne, tret d'una novella d'Edna Ferber, i que, com recordaran els que l'hagin vist, és la història d'un pioner i d'una ciutat dels Estats Units, Oklahoma.

Novetats de cautxú per al bany i la platja

Gorres - Sabatilles - Jocs de mar - Pirogues - Cinturons

"Cautxú Català"

Corts Catalanes, 615 Ronda de Sant Pere, 12 Passeig de Gràcia, 127

CAPÍTOL D'UNA VIDA

L'ascensió de Joan

Joan, de retorn al safareig, ha vingut una vegada més a recolzar-se a la barana del riu. El Missouri s'escorre indiferent. Tots els rius s'escorren indiferents. Bé és veritat que a Joan també li és indiferent el Missouri. Si ella cada tarda ve una estona a reposar en aquesta barana, no és pas per emmirallar-se en les aigües tèrboles i grogues del Missouri, tenyides pels

trist el de la gran Joan, il·lustrat amb totes les vinyetes del melodrama i perfumat amb totes les essències del fulletó.

Per això Lucille s'evadeix i somia amb l'altra Kansas, la de l'altra banda de riu. És la ciutat dels jardins, dels bancs, dels cabarets i de les residències. És la Kansas habitada pels qui s'han enriquit en la ciutat de baix, l'infern industrial, i han pujat a

viure alegrement, a despendre els diners en la bella «muntanyeta dels milionaris». Cel i infern juxtaposats en les ribes del Missouri. A Lucille, ciutadana de la Kansas inferior, filla d'una safareigera, el cor se li estreny quan en plena nit sent el mugir dels bous i els esgarips dels porcs que presenten la gasineta de l'escorxadador. Aleshores és quan Lucille es posa a desitjar ardentment la Kansas de dalt, assolada i somrient, la ciutat de les amples voreres trepitjades per les nurses i pels cotxets dels infants.

Ve un dia en què Lucille traspasa el riu. La seva mare ha temut per aquella noia ja desitjable. Els retorns de Lucille a casa eren vigilats: darrera cada cantonada hi havia una actitud expectant; sota cada fanal un gest groser. Per això Lucille s'escapa vers Kansas de dalt, col·locada com a minyona en la guarderia d'infants del Country Club.

I aquí, Lucille, Joan Crawford en potència, és la flor que arrela en el seu veritable terrer. En la seva ruta vers la glòria li queden encara etapes difícilíssimes, moltes llàgrimes, i no pas de glicerina... Però quan el sol s'apaga, a Kansas-City de dalt s'encenen tots aquells llums que ella desitjava; els dancings obren llurs portes, les orquestres so-

nen esbojarrades i Joan sempre té un company per a dur-la a dansar.

Una nit de *réveillon*, Joan guanya un campionat de dansa a la Jack O'Lantern Cofe... Això, si no ho porten, ho podrien portar les cròniques. És una hora plena en la vida de Joan Crawford. És l'instant amable. Joan, pels jardins de Kansas City, collia pressentiments de Hollywood...

ANDREU A. ARTIS

Joan Crawford

detritus de les fàbriques i pels canals dels escorxadors.

A Joan li plau aquest lloc, perquè des d'aquí es veu un bon tros de la ciutat de dalt. Més que les edificacions, un xic imprecises, des d'aquí es dominen els llums. I en caure la tarda, Joan ve a cercar això: l'halo replendent que nimba les grans ciutats, suspès damunt Kansas City del Missouri. Joan ve aquí a oblidar per uns instants l'altra Kansas City, la tenebrosa, la que al seu darrera li fa uns sinistres ulls, ara grocs, ara verds i ara vermells.

Joan ara encara no era Joan. Era simplement Lucille Le Sueur, una noia americana de catorze anys. És difícil endevinar en aquesta criatura doblegada per un embalum de roba, i que camina mandrosament pels carrers de Kansas — carrers que reclamen el crim, carrers que amoenen el vampir —; és difícil endevinar Joan Crawford en aquesta criatura, les cames de la qual, uns anys més tard, serien dues injeccions posades a l'esquena del món.

Ara, aquestes cames tot just s'inflaven. Lucille davant del mirall ha fet la descoberta que un dia o un altre fan totes les noies gentils: s'ha adonat que era bella. En responen les seves cames, en responen els seus pits i en responen sobretot aquests ulls immensos.

I quan Lucille ha fet aquesta descoberta, s'ha posat trista. Té la vaga intuïció que el seu cos és una perla extraviada en aquest femer de Kansas-City; que és una flor absurdament caiguda en mig d'una xarxa de vies de tren, florint al costat de les parets repel·lents dels escorxadors, flotant en les aigües brutes del Missouri... Bressol

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

CINAE S

TEMPORADA D'ESTIU, DIES: 14, 15, 16 i 17

Saló Catalunya

La mujer de Moscú

per POLA NEGRI

El príncipe gondolero

per ROBERTO REY i ROSETA MORENO (en castellà)

PREFERENCIA, 1,50; GENERAL, 0,75

Capitol Cinema

ERAN 13

per JUAN TORENA i ANA MARIA CUSTODIO (en castellà)

EL NIETO DEL ZORRO

per DOUGLAS FAIRBANKS

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

AVUI FEMINA LUNA DE MIEL

(Epíleg de «La Marcha Nupcial»)

Eric Von Stroheim amb Fay Wray i Zasu Pitts

Film Paramount de profund sentimentalisme

EL TEATRE

DE DECLAMACIÓ

Recitació i recitadors

Si tot aquell que es dedica a l'exercici d'alguna funció, mesurés i examinés quines són les obligacions que aquella funció comporta, quin és el seu objectiu i quins són els seus límits, segurament quedarien molts genis sense donar-se'ns a conèixer, molts lluminars que avui ens enlluernen potser no haurien sortit de la seva foscor primitiva, però ens estalviaríem també moltes males estones i deixariem de presenciar

vint és simpàtica, complexa, interessant, en un grapat de sentits, però la seva coneixença no és prou per fer que li perdonem la manera com ha tractat una poesia determinada per tal de donar-se'ns a conèixer. El recitador hauria de saber que el que fa el valor de qualsevol obra literària no és absolutament res més que allò que ha deixat escrit el que la féu. Si trobàvem emfàtic tal autor, tendre i suau tal altre, enèr-

La recitadora Berta Singermann

moltes ximpleries. Una colla de gent que veiem donant voltes a la sínia de qualsevol rutina mal apresada i fora de lloc, podrien encarrillar perfectament la seva activitat per altres senderes en les quals el seu talent trobaria millor esplai sense necessitat de malmenar coses que han d'ésser respectades i tractades amb una consideració que massa vegades és oblidada.

El dia que hom procedeixi d'aquella manera és segur que la immensa majoria de recitadors i recitadores que corren per aquests mons de Déu, o bé rectificarien de cap a peu la forma del seu treball o bé se'n retirarien per sempre més.

No trobareu mai cap recitador que es faci càrrec que la seva funció no és altra, no ha d'ésser altra, que la de fer conèixer, o gustar, al seu auditori allò que per si sol és ja una cosa ben completa i acabada, a la qual no cal afegir res més; cap recitador que comprengui que el seu paper és sempre el de servir l'obra recitada i mai el de posar aquesta al seu servei.

Per això, el vici característic dels recitadors i recitadores és el de fer servir les poesies que ens reciten de pretext per a lluir les seves habilitats, en comptes d'exercitar aquestes en lluirment de les poesies. Obliden que el recitador no és altra cosa que el mitjà pel qual la poesia és transmesa a un públic i prenen la poesia com a mitjà per transmetre al públic la seva pròpia personalitat.

Aquesta personalitat quasi sempre se'ns dona a conèixer sota les formes més seductores: una veu agradable, dúctil i matissada, una mirada persuasiva i una bella col·lecció de gestos i maneres, expressions i moviments. Aquesta personalitat se'ns presenta disposada a emocionar-se copiosament tantes vegades com calgui, a plorar, a riure, a tremolar i a esgarriar-se davant els nostres ulls. Aquesta personalitat ben so-

ALS SUBSCRIPTORES I COMPRADORS DE MIRADOR

SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulgin rebre MIRADOR al lloc on estuegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínim de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

Administració de MIRADOR, Pelai, 62, 4.
Telèfon 15300

De plagis

Un tal Malone, crític minuciós, que edità les obres de Shakespeare, arribà a establir aquest compte: de 6,043 versos, Shakespeare n'havia copiat 1,771, refet 2,373 i 1,899 eren ben seus. Com es veu, i d'altra banda és ben sabut, el bon Will no mirava prim, com no han mirat prim molts autors, i això des de la més remota antiguitat fins als nostres dies, i no és aventurat suposar que durarà mentre hi hagi homes al món.

Aquesta dels plagis, és una qüestió de moralitat literària a la qual, en certes èpoques, no s'ha donat gaire importància. D'ençà que hi ha diaris, en té més. I també perquè hi ha propietat literària.

Moltes vegades, però, és difícil saber on comença i on acaba el plagí. Fins a part dels casos en què es pugui aplicar la frase que els grans esperits es troben, o aquells altres en què es tracti d'aquell fons comú del qual és impossible sostreure's, hi ha plagis que només ho semblen. Però n'hi ha que val la pena de denunciar.

Shakespeare robà. Perfectament. Hom pot senyalar plagis als més grans autors. Perfectament també. Tots ells han millorat el tema que aprofitaven. Per això els coneixem i, en canvi, els autors obscurs espoliats s'han ensorrat en l'oblit d'on només els treu algun crudit preparador d'edicions anotades. Ja al segle XVII, La Mothe Le Vayer distingia la manera de fer de les abelles, que transformen en mel el que agafen, i la de les formigues, que roben el gra tot fet.

Potser aquesta imatge conté la clau moral de la qüestió.

* * *

Catorze amables signants (amables amb nosaltres), que fan constar que són autors, actors i pintors, ens han tramés unes quartilles demostrant la identitat culpable de *Claire-Soleil*, comèdia d'Edmond Gondinet, Victor Bernard i Mme. Isaure Barrière, amb *Angèlica Grelot*, de Francesc Preses, estrenada la temporada recent. Hem dit demostrant, perquè no contents d'altres precisions que donen, produeixen textos paral·lels de l'obra francesa i de la catalana.

Ho sabem, i encara sabem alguna cosa més, com veuran si llegeixen el que segueix.

Per què no ho dèiem abans, doncs?

El dijous mateix que en aquestes pàgines es publicava la crítica d'*Angèlica Grelot*, ens assabentàvem que aquesta obra de Francesc Preses era trèta de *Claire Soleil*. A més a més, passava per les nostres mans un exemplar litografiat, on consta que «no pot ésser posat en venda, essent sols destinat a les necessitats de la representació teatral», d'una adaptació de l'esmentada comèdia francesa a l'escena espanyola, obra de Javier Santero, editada en 1886, a Madrid, per Fiscovich. En el repartiment, figuren les senyores Tubau i Alverà.

Volíem explicar-ho la setmana següent, però el senyor Preses ens va guanyar. Amb una franquesa que no està a l'abast de tothom, l'autor de *Baliga Balaga & Co.* dirigia una lletra oberta — i la publicà la premsa — al senyor Domènec Guansé, en la qual declarava sense embuts el *pedigreu* d'*Angèlica Grelot*.

Davant d'això, no calia que diguéssim res: hauria estat, com diuen els francesos, esbotzar una porta oberta.

De passada, la qüestió, moral a part, té poca importància, donat que ni *Claire Soleil* ni *Angèlica Grelot* — estem disposats a jugar-nos-hi alguna cosa — són obres per deixar un solc gaire profund en la història del teatre.

Poemes de Mompou

A París s'ha donat la primera audició de la música que Frederic Mompou ha compost per als poemes de Paul Valéry Les

diment pot dir-se directe: donada una poesia, fer música; o també, valorar una poesia per la música.

Pas, *La Ceinture*, *Le Sylphe* i *L'insinuant*, del recull *Charmes*.

Es tracta de recitacions quant a la veu i de veritables preludis per a piano. El poema llisca per sobre la música en una trajectòria paral·lela.

L'art de combinar poesia i música, després de tallar aquesta servilment per la cadència, acciona en un dels dos sentits: el de la significació, o del valor musical de la paraula. El primer, sovint posat en joc en els darrers temps, porta a les expressions dramàtiques i crea relacions de tipus evocatiu, la falsedat de les quals prové de creure en la identitat d'una lògica que serveixi a les dues arts.

Seguir el valor musical de la paraula ha creat la cançó melòdica. Quan la combinació admet la poesia com element predominant, produeix, en el primer cas, la melopea; en el segon, el recitatiu. Tal proce-

El que ha fet Mompou és donar valor a la música per la paraula, mitjançant una música reflexa que porta les paraules en suspensió. La música en atraure-les cau com accents de timbre humà.

Valéry, atès el sentit extern, ha proposat anomenar *étui* aquestes recitacions. Tal vegada, però, podrien anomenar-se *tonalitats*, en el sentit de fixar el punt d'emissió de la poesia i regir-la.

RAMON BORRAS-PRIM

NOVETATS EN CAMISETES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Aconsegueix un gran èxit de venda

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

Descompte als subscriptors de MIRADOR. Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

JOAN CORTES

LES LLETRES

EL NOSTRE CENTENARI ROMANTIC

Crida a commemorar-lo

II

Donàvem a la commemoració romàntica que s'acosta una triple complexitat necessària. Com a primera fita reconeguda d'una *Renaixença* que esdevindrà ara, pomposament, secular; com a primer signe romàntic a Catalunya; i, finalment, com a es-cletxa que veu passar al seu través l'embranchada romàntica d'Europa que ha d'inundar la Península.

Anem ara, breument, a situar-nos davant del primer aspecte: 1833, com a inici de la Renaixença. Comemoració del 1933, com a jubilar i cap de segle. Hora de balanç i de pronòstic, carregada de transcendència viva.

La data inicial ve donada tradicionalment per la redacció d'una obra amb que un jove funcionari català, resident a Madrid, i anomenat Bonaventura Carles Aribau, adreça a un seu amic de Barcelona, el banquer Remisa. Aquesta obra s'anomenava *Oda a la Pàtria* i té dues particularitats essencials: una, lingüística: l'*Oda a la Pàtria* és escrita en català; fenomen evidentment insòlit en un moment en què fins i tot la correspondència íntima creuada entre catalans és escrita en llengua castellana; l'altra particularitat és que aquesta obra d'enyorança d'un català lluny de la seva terra té un signe típicament expressiu: és una obra de *nostàlgia*: és a dir, romàntica.

Potser, però, caldria que ens poséssim d'acord sobre el vigor de la primera particularitat. A mi sempre m'ha semblat excessivament sintètic presentar l'*Oda a la Pàtria* com una resurrecció; és a dir, com un pas de *mort a vida*. Hi ha massa manuals que expliquen el XVI com un col·lapse i el XIX com un revifament. Aquesta mena de parèntesis no són pas versemblants. Seria molt difícil demostrar que entre Pere Serafi, possem per cas, i Bonaventura Carles Aribau, no hi ha hagut sempre, per prima que sigui, una línia sense solució de continuïtat. L'estat cultural no és pas, pre-

Seguint un imperatiu del temps es multipliquen les acadèmies i les biblioteques. Però la poesia segueix produint-se, àdhuc en llengua vernacle. Caldria fer un estudi, per exemple, dels poetes catalans culterans — gongorins — dels segles XVII i XVIII. Si més no, publicar-ne una *Antologia* a la manera com les que per al segle XIX té

DIARIO POLITICO LITERARIO Y MERCANTIL DE CATALUNA. Publicado bajo los auspicios de S. M. el Capitan General

publicades l'Editorial Barcino. Hi hauria segurament sorpreses interessantíssimes; obres de vàlua poètica i documental, extraordinàriament útils per a no deixar en blanc tot aquest període, tan viu, de la història de la nostra cultura. Voldríem que l'obra del Pare Casanoves servís per a portar un revifament de curiositats en aquest sentit.

UN NÚMERO D'EL VAPOR, DIARI ON APAREGUÉ L'ODA A LA PÀTRIA

Per bé que existent una línia de continuïtat en el cultiu del català literari, hi ha amb una clara evidència la convicció que cal considerar l'*Oda a la Pàtria* com una fita inicial, si res més no, d'una *presa de consciència* que, després, haurà de pendre derivacions transcendents en tots els ordres.

Derivacions insospitades. Literàriament com un principi de re-creació de llengua literària, multiplicada en ambicions, voluntariosa d'universalitat, que assoleix en tres quarts de segle els seus objectius i arriba a una esplèndida posició de maduresa. Políticament, com a llavor — obra pura i espontània d'instint popular — de tota una línia de doctrinàries polítiques que va de Valenti Almirall a Rovira i Virgili, i que, a la seva vegada, serveix d'embol per a l'eficàcia d'una pressió popular al servei d'una política.

I per ambdues coses cal prestigiar aquest moment carregat de forces de fa un segle. Jo reduïxo el meu paper al, modestíssim, d'un delineant de sagetes d'atenció, per tal que quan s'acordi fer alguna cosa es faci sense presses i amb la dignitat que comporta la noció d'una responsabilitat molt viva.

GUILLEM DIAZ PLAJA

VARIETATS

LA VEU DE L'ESCRIPTOR. — Llego que el Centre d'Estudis Històrics de Madrid recull en discos de gramola capítols d'obres literàries contemporànies dites pels seus autors. Hom fa un arxiu nodrit. Hi ha discos d'Ortega y Gasset, Azorín, Valle-Inclán, Palacio Valdés, Menéndez Pidal, etcètera. Jo no puc estar-me de donar relleu a una notícia com aquesta. Em sembla que té una viva importància. No és solament el capítol gloriós, la pàgina remarcable, el poema a retenir. És la manera com l'autor el pronuncia que pot donar-nos la manera de com l'autor el sent. Si hi ha hagut qui ha temptat de fer crítica sobre la fisiologia — o sobre el psicoanàlisi, és igual — dels autors, molt més encara podria aprofitar-se el so de la veu, perquè té sobre la seva realitat acústica, la vibració imponderable i precisa de l'emoció.

ALTRA VEGADA EL NOUCENTS. — Coneixem que el 1900 ha passat irremediablement per a nosaltres en el fet que ha esdevingut història. Remarcàvem ací el llibre de Paul Morand i un film deliciós, evocador de valsos vienesos. Ara podem afegir el número de *Vu*, carregat de fotografies, publicat sota el títol de *C'était le bon temps!* i aquest àlbum de postals del 1900 que acaba de fer públic Louis Cheronnet (Edit. *Chroniques du Jour*) on es presenten diversos aspectes dels costums, el teatre i les arts de fa trenta anys.

LA HISTORIA I EL «DEMODE». — Es pot dir que les coses quan deixen de portar-se — per l'empenta de la nova producció — esdevenen *démodées*, és a dir ridícules, intolerables. Hom no capeix les modes immediatament anteriors, per tal com cada moment de la moda és una reacció contra el pretèrit immediat. I es viu en plena fòbia contra la moda penúltima. Però arriba un moment que aquesta moda pren una perspectiva històrica; i la reacció ha passat i, amb ella, el perill d'un retrocés. I aleshores hom s'acosta atentament a la moda esdevinguda peça de museu. Ara, per exemple, el signe alarmant: la gent no troba tan ridícules les modes del 1900 que fins ara ens havien fet riure tant. Heus ací el que en diu, per exemple, Michel Vaucaire al *Crapouillot*: «C'est en regardant les photographies sur 1900 que vient de réunir Cheronnet que j'ai pensé que 1900 avait du bon... On ne reculait pas devant aucune audace. La vie d'ailleurs était large et facile. Chacun lisait des revues d'art décoratif et je ne suis pas certain que dans vingt ans nos meubles en tube d'acier, nos maisons cubiques, notre faux marbre et notre alphabet bifur en paraissent vingt fois plus grotesques à nos enfants que tout le *stuc* 1900 ne me paraît aujourd'hui *démodé*».

AIXO ES GRAVISSIM, senyors. Perquè l'aire pren direccions universals. I si la paleta del pintor Grau-Sala s'ha enamorat de les mànegues de pernil, ens horroritza una invasió de postals esgrogueïdes a les calaixeres, en un moment on és ben vistent el perill que la moda d'avui es deixa contagiar — encara? no: ja! — per la línia antiga amb l'escriuïment que produiria el retorn a una psicologia d'acord amb aquestes mànegues i amb aquells polissons. — D. P.

Com escriuen

Les revistes franceses fan molt sovint enquestes on es cerca de reflectir la vida professional — i àdhuc la vida íntima de l'escriptor —. La curiositat envers l'escriptor, envers la realitat més anecdòtica de l'escriptor és una nota de maturitat literària perquè significa que l'escriptor ha començat a interessar àdhuc socialment. Té una figura rellevant feta pel seu treball intel·ligent. (MIRADOR voldria, modestament, iniciar un esforç en aquest sentit, com l'ha iniciat fa unes setmanes i el prosseguirà encara fins que calgui.)

Recentment un periodista informat — G. Charenso — ha donat una actualitat a una pregunta freqüent. L'enquesta està dedicada a esbrinar com escriuen els escriptors. Per a aquesta enquesta són d'un viu interès els autògrafs, que Charenso reproduïx.

Hom coneix moltes sorpreses. Escriptors que semblen d'una acuitat extraordinària, escriuen unes quantilles torturades i plenes de tixadures. En canvi hi ha autors d'un barroquisme desesperat que els hi neix — fluid — a punta de ploma.

Un exemple clar dels primers casos és — a casa nostra — el de Verdaguer. Examinant els manuscrits verdaguerians conservats a la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, hom pot adonar-se de les terribles dificultats amb què Verdaguer topava en la redacció de cada vers, en la conjugació de cada estrofa. Tota la fluïdesa de lèxic, tot l'aire — fluvial — de la inspiració verdagueriana són un producte torturadíssim, d'un esforç obstinat i gegant.

PER aprendre d'escriure correctament el català no hi ha com llegir els millors autors. Aprofitau l'oci de les vacances per a lliurar-vos a aquesta tasca. A la **LLIBRERIA CATALONIA** trobareu les obres dels més excel·lents autors de Catalunya, tant antics com moderns.

3, RONDA DE SANT PERE, 3

EL DARRER LLIBRE DE MARITAIN

El somni de Descartes

Jacques Maritain ha reunit cinc assaigs sobre Descartes en un volum que acaba de publicar-se amb el títol de *Le songe de Descartes*. Assaigs independents l'un de l'altre, es troben solament relligats per la preocupació comuna de valorar el cartesianisme a la llum del que els neo-escolàstics anomenen la *filosofia perenne*.

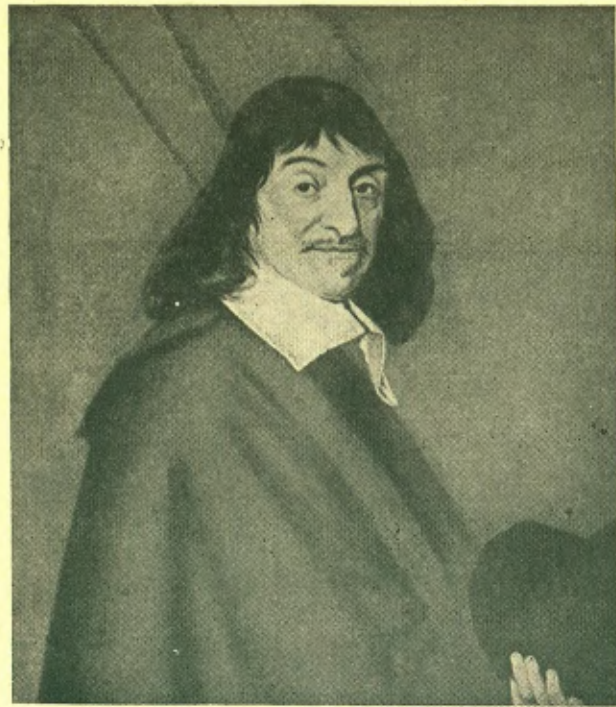
No es tracta doncs d'una exposició sis-

guardar sinó aquelles més pròpiament filosòfiques, i d'entre totes elles ens atindrem a les que ens semblen més fonamentals: el problema de la ciència i el problema de l'esperit.

Es obvi que la descoberta de la geometria analítica fou decisiva per a l'esdevenidor de la filosofia moderna. Descartes instaurant aquesta disciplina matemàtica permet parlar en termes de quantitat de quelcom que és del domini de les qualitats, les figures geomètriques. Heus ací una invenció formidable, el mètode matemàtic per explorar la natura instituit, la fecunditat del qual res no ho demostra com el progrés de la ciència a partir de Descartes, de Vinci, de Galileu. Es tracta d'estendre l'idioma matemàtic a tots els dominis de la natura i posar la creació entera en fórmules algebraïques.

El punt de partida és excel·lent, però Descartes sentí com un vertigen davant la seva descoberta i ultrapassa la mesura.

El que havia d'ésser un mètode es convertí en una doctrina. Avui veiem les darreres conseqüències d'aquest error de principi. El segle XX ha vist desclòsa la filosofia bàrbara que nega l'esperit, perquè és negar l'esperit dir que aquest no és sinó una prolongació dels fenòmens biològics. Que nega la vida en reduir-la a simples reaccions físico-químiques. Que nega les qualitats físiques en reduir-les a simples qüestions de

Descartes, per Franz Hals

mètrica de la filosofia de Descartes; però, obra d'un metafísic sobre un gran metafísic, el llibre examina les qüestions fonamentals en un esperit profund i en una visió de totalitat, com convé a una mentalitat específicament filosòfica. I ningú, sigui quina sigui la seva actitud enfront les posicions defensades per Maritain, no podrà negar a aquest escriptor una rara capacitat per a la metafísica. Avui no sembla sinó que de tant restringir-nos a no mirar sinó les coses més immediates, ens hàgim tots plegats tornat mitops. *Le songe de Descartes* és un llibre de llarga vista, tot ell atent a superar els valors temporals per aconseguir una posició veritablement central.

Per què el llibre porta el títol que porta? Un examen lleuger podria fer-nos creure que el volum manlleua el seu títol al primer dels assaigs, el qual es refereix al somni que Descartes féu la nit del 10 de novembre de 1619, somni en el curs del qual tingué la revelació de la seva vocació enemics que la vaga intuïció del que havia d'ésser aquella Ciència Universal que ell volgué fundar. Però, per important que sigui aquesta anècdota per a l'evolució intel·lectual de Descartes, el títol del llibre presuposava intencions més subtils. Naturalment que és un xic inquietant que el fundador del racionalisme modern es recolzi, per posar mans a l'obra, en alguna cosa tan poc raonable com un somni. I Maritain, que no té cap simpatia per Descartes, es permetrà aquí un to irònic. Però anem més enllà. Si no d'una manera explícita, almenys d'una manera implícita, és el llibre enter que dona a entendre que els projectes, ambicions i construccions mentals que es troben ésser la substància del cartesianisme, no són sinó una quimera, un somni. Utopies espirituals, errors que aniran fermentant a través dels tres segles posteriors. Maritain no pot perdonar a aquest jove soldat, antic deixeble dels jesuïtes, que a vint-i-tres anys hagi tingut la impertinència de declarar nulla la ciència dels antics i dels escolàstics i s'hagi cregut capaç de construir, tot sol, la *Ciència perfecta*, per aquella raó que trobem en el *Discours de la methode*, que el que fa un de sol és més harmònic que allò en què han intervingut uns quants.

Com que devem restringir-nos, eliminarem voluntàriament totes aquelles qüestions solidàries de la teologia catòlica, per no es-

meccànica. Que perquè sotmet tota la mecànica a l'anàlisi matemàtic i no veu en aquest sinó una promoció de la lògica, afirma la unitat de la ciència i la sobirania de la Raó. Punt d'arribada del racionalisme.

Tot error, concedeix Maritain, no s'edueix sinó per una aparença de veritat, i Maritain remarca en el primer pas de Descartes — el *penso, doncs sóc* —, en aquesta preocupació de començar per l'esperit, una excel·lent orientació, excel·lent ja que preocupada d'espiritualisme. Però Descartes, que na romput amb la tradició aristotèlica, haurà establert la realitat de l'esperit després d'haver-lo deslligat de tota la resta de les coses creades. I aquí hi ha la tragèdia, viscuda en tota sinceritat pel fundador de la filosofia moderna. La tragèdia de voler-se evadir de l'idealisme que ell imprudentment acaba d'instaurar. La vida científica, moral, artística i religiosa és una comunió, i Descartes deixa l'esperit sol, terriblement sol amb ell mateix. Ja sabem com Descartes tracta d'evadir-se de l'idealisme. Perquè troba en l'esperit la idea d'un ésser perfecte, dirà que aquest ésser bé deu existir, ja que, com seria perfecte si hi faltés l'existència?, i que essent perfecte no pot enganyar-nos i que per tant, si creiem en les coses, bé és que realment existeixen.

Després de Kant res no queda d'aquesta fal·laç argumentació. Kant serà molt més conseqüent. I l'idealisme es trobarà fonamentat. L'esperit és el legislador suprem. Moral, Ciència, Religió es troben dependre essencialment de l'esperit i no pas de l'objecte com volien Aristòtil i Sant Tomàs. Hauríem volgut suggerir el mètode emprat per l'autor, mètode que consisteix a veure Descartes a través dels tres segles següents. Tota la filosofia moderna no sembla sinó una meditació cartesiana. L'avantatge d'aquest mètode és que a la llum de les conseqüències que s'han derivat de Descartes, hom veu millor el que valien els principis de la seva filosofia.

J. PALAU

MERCADER
CAMISES amb REFORÇ JHON
DOBLE DURACIÓ Preus limitats
34, PORTAFERRISSA 34

AX-LES-THERMES
(DIRIBOS FRANCESES)
(CASINO-TENIS)
(AZA-PESCA)

El més sà i agradable lloc d'estiueig per a vostè i la seva família

● Es un pisatge encantador; l'estació termal d'AX-LES-THERMES és el punt de reunió de la gent alegre i de bon gust

Hotels, pensions i forres de fots preus

Gran Hôtel du Casino
TOT CONFORT MODERN

A sis hores de Barcelona per ferrocarril carretera

Informi's a les agències de viatge i a l'OFFICE FRANCAIS DU TOURISME, Corra, 630, Barcelona. — Ral·lye Automòbil Barcelona. — Axles-Thermes el 22 de juliol. — Sol·liciti's des a l'Automòbil Club de Catalunya, Passeig de Gràcia, 25.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfat" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

L'OBRA D'UN HOME SOL

La Col·lecció Plandiura

L'exemplar més important de la col·lecció Plandiura és el senyor Lluís Plandiura. Veure En Plandiura, sentir En Plandiura, és descobrir la quintaessència del barcelonisme. És fill del barri del Born, del carrer de Ribera. És un home de mitja edat — 50 anys exactes —, però no els aparenta. En el seu

col·lecció fabulosa, a semblança d'un conte de Mac Orlan en el qual surt un home que es compra una magnífica pipa, i després, per fer joc, una sèrie d'estres de fumar luxosos, i després una taula i després el mobiliari d'un menjador i després completa el pis i acaba fent-se una casa. La casa també se l'ha feta En Plandiura: serà el Museu de Barcelona.

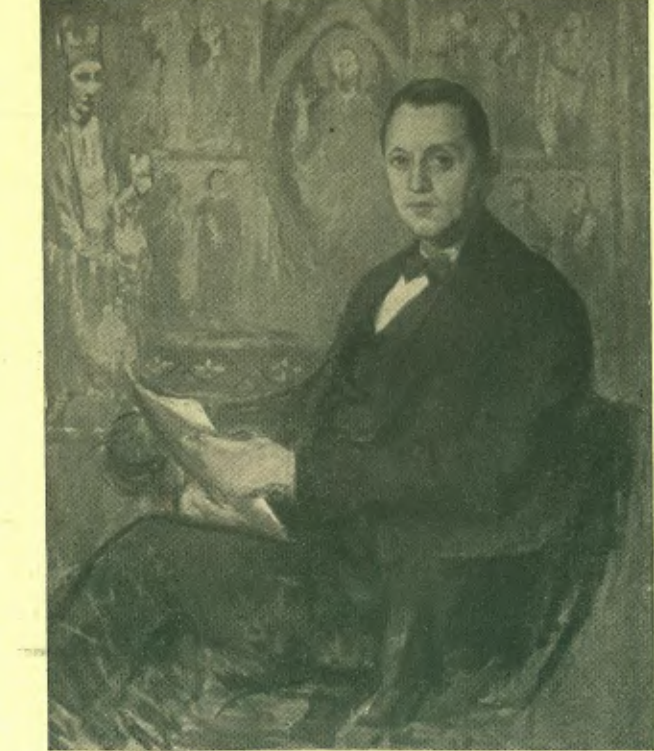
El col·leccionista comença a fer estralls. La primera peça de museu que entra a casa seva és el famós retaule d'Albarracín, obra del nostre Pere Serra, davant del qual cal llevar-se el barret. El disputa a col·leccionistes com En Joaquim Cabot i el comte de Santa Maria de Sans. Aquesta victòria l'engresca, però el col·leccionista s'ha ficat en llibres de cavalleria, perquè una peça de museu en demana una altra, naturalment per fer joc... I avui En Plandiura té tantes peces capitals que un expert nordamericà ha pogut dir que de trenta peces podrien oferir-se'n deu milions de pessetes, partit per la meitat el seu valor, en consideració a la crisi actual de diner. Com qui no diu res, en aquella casa del carrer de Ribera hi ha la meitat del nostre art romànic, vint-i-quatre frontals, dels quals n'hi ha catorze que poden ésser considerats romànics. En retaules gòtics té la flor, en escultura gòtica el conjunt més impressionant d'Europa, en ceràmica hispànica hi ha seccions com la de Terol que és la més completa que es coneix. I després

per Cook; el professor Rouchez en dona una sèrie al Louvre de París; se'n donen a les Universitats de Harvard, de Cambridge i en molts centres d'estudis d'Alemanya. L'anecdota de la col·lecció és mitja vida del col·leccionista, però això és secret professional. El que es pot dir és que sense

Verge d'alabastre (s. XIV)

En Plandiura s'hauria perdut un gran tant per cent del nostre art. Ara mateix alguns museus d'Estat han fet insinuacions temptadores... Però la col·lecció era destinada a Barcelona. Hi van en això el prestigi del nostre art i de la ciutat, i el nom del col·leccionista. La Generalitat i l'Ajuntament

Plandiura, per Canals (inacabat)

rostre, aixoplugat sota un capell d'ales amples, hi ha una barreja d'artista i de fadrí que està tip de moltes festes majors. S'expressa en un lèxic vivíssim, un felicitatge de l'home cultivat i dels popularismes del barri de Santa Maria.

Però hi ha quelcom de molt seriós en aquest home, fill d'un colonialista del carrer de Ribera. Lluís Plandiura és el tipus característic dels fills del senyor Esteve que han fet Barcelona. Malauradament, el senyor Esteve va deixar molts fills que només han fet diners, però una gran part d'aquesta fillada ha sabut agermanar el temporal amb l'espiritual. Lluís Plandiura és l'exemplar perfecte del bon barceloní. El temps encara ho proclamarà amb més energia que jo, i dirà que aquest home que va perdre el seu pare a l'edat de vuit anys, ha sabut fer prosperar el negoci de colonials tot preocupant-se des de primera hora del negoci de l'esperit. I en la mateixa casa del seu pare, a la casa del carrer de Ribera, Plandiura ha reunit un tresor que si no fos ell seria perdut, dispersat pel món. Gràcies a Lluís Plandiura hem pogut completar la història del nostre art.

En la vida d'aquest colonialista convertit en col·leccionista d'art hi ha un punt que explica la història de l'home. Sense aquesta anella, la cadena seria molt incompleta. Plandiura, cap al començament de la seva joventut, fou deixeble del pintor Francesc Galí. El comerciant va vacillar un quant temps entre la pintura i el magatzem de colonials. En els moments d'optimisme, potser creia poder fer rutilar la pintura i el despatx. Ho fes que la realitat s'imposés, el cert és que avui En Plandiura us diu que va abandonar la pintura perquè «ho feia molt malament».

La dèria del col·leccionista apunta cap als disset o divuit anys. L'any 1901, En Plandiura exhibia al Cercle Artístic una important col·lecció de cartells. Dos anys més tard, al mateix Cercle Artístic, es feia la segona exposició dels cartells reunits per En Plandiura. Aquestes exposicions van tenir molta influència en el nostre art cartellístic. L'Ajuntament va decidir adquirir aquesta col·lecció. Amb les tres mil pessetes que l'Ajuntament va donar-li va començar a adquirir pintura moderna. La secció de pintura moderna de la col·lecció Plandiura ha estat feta triant incessantment en les exposicions i tallers d'artistes des del 1903 fins ara.

La col·lecció d'art antic comença molt més tard, potser és un fruit de la guerra. L'any 1914 Plandiura compra per 70 pessetes una calaixera a En Bonay, el bibliòfil. La calaixera exigia altres peces que li fessin joc i ja la tenim armada, així comença aquesta

Una sala d'art gòtic (Fotos Serra)

tingué un moment emocionant. En Plandiura havia demostrat que és possible comprar unes pintures murals romàniques, arrencar-les de la paret i portar-les al carrer de Ribera. En Folch i la gent de la Lliga varen fer un esforç i, aprofitant la demostració feta per En Plandiura, adquireixen les pintures murals de tantes esglésies com poden. En aquest moment, el Museu de Barcelona passa a ésser un museu de primera categoria. El Museu Episcopal de Vic, que era el primer del món en pintura romànica, passa a segon terme. Per veure romànic s'ha d'anar a Barcelona i a Vic.

Però, En Plandiura desvia el combat cap a un altre cantó. Adquireix tots els palis romànics que pot i llavors es dedica a una obra meritòria: rescata de les col·leccions estrangeres les obres principals del nostre romànic i gòtic. La història dirà que des d'una col·lecció de Londres passa al carrer de Ribera el frontal d'En Bernat Pou, regal del comte d'Urgell a la catedral d'Osca; des d'una altra col·lecció de Londres ve cap a Barcelona el frontal de la Vida de la Mare de Déu; el frontal de Sant Cristòfol és rescatat d'una col·lecció de Nova York; el frontal de Sant Pere surt de París; una Mare de Déu en fusta ve de Roma; el famós tríptic de Sant Esteve fuig de París; les pintures del sarcòfag de Mahamud, de Burgos, són adquirides a Nova York, etc., etc. El Museu de Barcelona i En Plandiura, després d'aquest combat, es poden tractar de tu.

De seguida la col·lecció Plandiura es fa famosa al món. Sobre aquest conjunt formidable de l'art medieval, especialitzat en obres catalanes, es donen conferències durant un mes a la Universitat de Nova York,

ESDEVENIMENT ARTÍSTIC

L'exposició Picasso

Tot el que es digui és poc, per parlar de l'exposició Picasso que s'ha obert fa poc a París. La premsa francesa, en general, sembla no entusiasmar-se gaire. — Picasso no és francès; és malagueny, una mica italià i molt del seu temps i de tots els països. És un valor universal. És no solament el primer pintor de la seva època i molt per sobre de tots els altres, sinó un cas únic en la història de l'art.

Algunes raons. Rafael, el gran Rafael, per exemple, va pintar sota la influència dels seus grans contemporanis, com s'ha estudiat i s'ha dit, i és veritat. La producció de la seva curta vida segueix una trajectòria que va de la influència del seu mestre a la dels mestres que el captivaren. Picasso, hàbil com un diable, rep en totes les èpoques les influències que li donen la gana, i és, a un temps, agut, fi, brutal, sobri, sensual en cada moment, i fa sempre el que vol i com vol. Sovint, les influències que recull són més d'ordre espiritual que no pas tècnic. Voleu res més fantàstic que copiar un Le Nain amb tècnica puntillista i fer una obra mestra? Doncs bé, aquí el teniu exposat.

En aquesta magnífica exposició que consta d'uns dos cents quadros, hi ha representació de totes les tendències, tots els procediments.

A nosaltres no ens plauen — i quasi diríem que detestem — certs aspectes de l'obra de Picasso. Per nosaltres, l'art en general ha d'ésser fàcil i emotiu, i en dir fàcil no volem dir lleuger.

La primera sala de can Georges Petit produeix un efecte desagradable, grans sales amb arabescos inversemblants poblen les parets. Diríeu una exposició de cartellons que va des de les pancartes estadístiques fins a les visions monstruoses d'un desequilibrat. El colorit, però, sempre és hàbil i, fill d'una inventiva incomparable, rendeix uns efectes decoratius volgudament bàrbars.

Les teles cubistes i les influïdes per l'art negre ocupen dues altres sales, on demés s'exhibeixen uns aparells metàl·lics inversemblants, dits escultures, que són els que indignaren la gent un dia, i que avui hom mira amb la indiferència amb que es miran els aparells ortopèdics.

Malgrat que nosaltres creguem que l'originalitat d'aquest home i les seves diguem aberracions són sinceres, perquè responen al seu temperament, per nosaltres no és pas aquest el Picasso interessant.

Un crític amb més malícia que bona voluntat, ha dit que sens dubte la història de l'art no podrà prescindir de Picasso en el seu doble aspecte d'artista i d'home curiós, i que és possible que en aquest segon aspecte s'emporti la millor part. Aquest criteri és una manera no gaire dissimulada de regatejar mèrits.

Parlem, perquè són les bones, de les altres sales. En aquestes s'exhibeixen les teles que seran la glòria de Picasso. Xenius un dia va dir que el cubisme era una quaresma necessària després del gran carnaval de l'impressionisme. Això són coses de literat. Picasso, després d'anys de fer cubisme, és més a prop del carnaval impressionista. Els seus *Amoureux*, la sèrie dels petits Pierrots (el seu fill), són l'aspecte més renouisc de Picasso. Més austere i més geomètric fou en la seva famosa època blava, de la qual exposa ara exemplars magnífics.

També la seva època rosa és aquí ben representada, com la sèrie dels saltimbanquis, i fins podríem pensar en un «Barcelona vista pels seus artistes» veient un paisatge que, segons diu el catàleg, és de Barcelona: uns terrats sense importància en una tela sense importància.

Però més val que parlem dels seus grans encerts, com són la tela que ja hem anomenat, *Les amoureux*, els retrats de la senyora Picasso i els del seu fill, els barcelonins espectrals de l'època dels Quatre Gats, i tantes altres. Meravel·len la gràcia de certes figures, la feresa d'expressió d'alguns personatges, el do de la composició tan encertat, la inventiva, la diversitat de temes, i el que meravella més, és l'excel·lent qualitat sempre.

Aquestes teles tan influïdes, però tan picassianes, tenen l'agudesca dels retrats funeraris egipcis, la frescor de les pintures pompeianes, l'encant dels nostres primitius, la força expressiva que Goya va jugular, la cançó que cantaren com a seva Toulouse-Lautrec, Gauguin, Steinlein, Whistler, etc.,

Picasso — «Les amoureux»

totes les troballes de l'impressionisme... i tot això dit a la manera pròpia de Pablo Ruiz Picasso, inconfusible, fina, sobria, captivant.

La paraula geni s'ha inventat per a aquest home que escapa de la lògica i de la mesura humana.

Picasso. — «La femme à l'éventail»

Aquesta exposició té una importància que vessa de París, i és un èxit. Ens plau de fer constar que aquest èxit se l'hauria pogut apuntar la nostra ciutat quan, per una felicitat iniciativa de Lluís Plandiura, es va acordar que a l'Exposició Internacional hi hagués una sala Picasso, acord que no va portar-se a terme per causes alienes a la voluntat de tots.

DOMÈNEC CARLES

**BANYERES · LAVABOS
ESCALFADORS
WATERS · BIDETS
CAMBRES DE BANY**

JAUME SAURET
7 · PELAYO · 7

Pasta de Cera

El fang que permet el
més perfecte modelat

Olivera, 52 - Telèf. 31816

*Els subscriptors de MIRADOR tindran dret a
adquirir el llibre URSS, la República de Treballadors,
amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten,
degudament omplert, aquest butlletí.*

Nom

Adreça

Població

Forma de pagament (gir postal / segells de correu)

de

de 193

Signatura.

MANUEL BRUNET

TURISME

PASSAT I PRESENT D'EIVISSA L'ESPERIT CATALA DELS EIVISSENCES

Com a país de turisme, les Balears han estat descobertes pels anglesos. Entre nosaltres ara és moda anar a Mallorca. El corrent turístic ha oblidat Menorca i ha abandonat Eivissa. No trobeu gaire gent que hagi visitat l'arxipèlag de les Pitiu-

guarnició romana que hi havia instal·lat el procònsol Annus. Des de Cartagena Annius surt cap a Eivissa amb la seva esquadra i cinc mil legionaris. Sertori l'espera al mig de la mar amb el propòsit de donar una batalla naval. Un gran temporal evita

Els pisans no van saber organitzar la defensa de l'illa i aviat fou l'amagatall dels pirates de Berberia, fins que l'any vinent (1115) el califa Ali-ben-Iusuf armà una gran esquadra i s'apoderà d'Eivissa.

La conquesta definitiva (1235) havien de fer-la els catalans, regnant el rei Jaume I. Planeja l'expedició l'arquebisbe electe de Tarragona, Guillem de Montgrí, i proposa al rei conquistar l'illa en deu mesos amb la condició que li sigui cedida. S'associa a l'expedició l'infant Pere de Portugal, i el comte Nunyo Sanz d'Aragó. L'expedició surt de Barcelona i arriba a Eivissa on els soldats aconsegueixen atrinxerar-se. La host de Lleida va donar el primer assalt el dia 8 d'agost de 1235, mentre els soldats de Nunyo descobrien un túnel secret i sortien al carrer d'En Julià, avui carrer de Sant Ciriac. El rei moro fou fet presoner i els àrabs que es volgueren quedar pogueren fer-ho en qualitat d'esclaus, i cultivaren la terra. Els conquistadors es quedaren a la part alta de la ciutat i encara hi són.

Heus ací un breu resum de la història d'Eivissa fins a la conquesta catalana.

L'illa és un país pacífic i hospitalari. Té 41 quilòmetres de llargada per 20 d'amplada, una superfície de 572 quilòmetres quadrats i uns trenta mil habitants, repartits en sis ajuntaments. Travessen l'illa dues serralades. El pic més alt, l'Atalaia de Sant Josep, té 475 metres d'alçada. La ciutat és molt típica i agradable i la domina el castell que ha sofert tantes batalles i tantes reformes. Al costat del castell hi ha la Seu. Fou construïda en temps del rei Jaume, però d'aquella catedral gòtica només en resta el campanar i la sagristia i arxiu. La Seu actual fou construïda a mitjans del segle XVII. Eivissa és encara amurallada. Aquestes muralles foren construïdes per ordre de Carles V, quan hi havia el perill de Barbarroja.

La ciutat té un museu on hi ha diversos objectes grecs, púnics i romans. Des de la part alta de la ciutat es domina una gran part de l'illa.

Eivissa és, de tot Espanya, la regió on la gent viu més anys. El promedi de longevitat és encara superior a Formentera. A Eivissa quasi no hi ha classes socials. No hi ha grans rics, ni pobres. Els eivissencs parlen català com nosaltres. Una excursió per l'illa deixa un record inoblidable.

S. V.

Els catalans que desembarquen per primera vegada a Eivissa tenen sovint una agradable sorpresa. Hom sap naturalment que es trobarà amb una gent que parla la nostra mateixa llengua, però té la impressió, vaga si voleu però bastant generalit-

sobre l'interès demostrat pels habitants de l'illa per a obtenir una comunicació directa amb Barcelona per tal d'estar estretament relacionats amb la capital de Catalunya.

Caldria que aquest interès que demostren per les coses de Catalunya fos correspost

Una visió d'Eivissa

ses, les illes d'Eivissa i Formentera, les més africanes de les illes Balears. I, no obstant, de Barcelona estant només hi ha 160 milles, un passeig, com si anéssiu a València.

Eivissa i Formentera són les illes més lluminoses de les Balears. Eivissa és un refugi encantat, Formentera un paradís africà, llocs d'excursió i de repòs. Situada en lloc estratègic, Eivissa ha estat cobejada per totes les civilitzacions. Eivissa és l'Ebusus dels grecs, Ebusos i Insula Augusta dels romans, la Ibosim dels cartaginesos, la Iebisah dels àrabs. La ciutat d'Eivissa s'ha dit Lausus en temps dels fenicis, Ereso en temps dels grecs i Ebusus en els temps de Roma. Sembla que abans havien passat per l'illa els caldeus i els egipcis. La petjada dels fenicis és identificable encara. Probablement l'acropolis cartaginesa d'Eivissa fou edificada el segle VII abans de J. C., l'any 654. S'havien apoderat de l'illa després d'una gran batalla naval dirigida per Maharbal. El cèlebre Asdrúbal, i després Amílcar, foren governadors d'Eivissa. L'any 217 abans de J. C., el romà Cneus Corneli Escipió va guanyar, davant de l'Ebre, un combat naval a Asdrúbal Barca, germà d'Aníbal. Cneus Corneli Escipió va rendir Mallorca i Menorca, va devastar i saquejar l'illa d'Eivissa, però no va poder rendir la ciutat, que s'havia mantingut fidel a Cartago. En aquest temps hi havia molta barreja de races a Eivissa. Segons Diòdor de Sicília hi havia indígenes grecs, ibers, romans i cartaginesos. Aquests, els púnics, eren la majoria. Probablement, Eivissa no va pactar amb Roma fins després de la segona o de la tercera guerra púnica. El nom d'Insula Augusta no l'obté fins el 28 abans de J. C.

Abans d'obtenir aquest nom, el cartaginès Sertori intenta reconquistar-la. Fuig de Cartago Nova (Cartagena) i es dirigeix a l'Àfrica on arma diversos vaixells i en vint-i-quatre hores arriba a Eivissa on venç la

batalla. La major part de les naus de Sertori s'enfonsaren a Port Magne (avui Sant Antoni Abat) i Sertori pogué arribar al Riff.

La història d'Eivissa va seguint amb bastant dramatisme la història del món. L'any 426 de la nostra era la saquegen els vàndals i l'any 535, Belisari la conquesta per a l'emperador Justinià i l'imperi Bizantí. Després hi passen els moros (789) i els en treu l'any vinent Carlemany, que deixa les Pitiuses al seu fill Bernard, fill de Pepí, i passen després definitivament a l'imperi Carolingi. L'any 832, Eivissa sofreix un nou assalt dels musulmans, però no arriben a apoderar-se'n fins més tard, en any incert. L'any 857 l'ocupen els normands i poc després la reconquisten els àrabs.

Els musulmans convertiren Eivissa en centre estratègic de llurs pirateries marítimes fins que, l'any 1113, el papa Pasqual II arma l'expedició dels pisans amb el propòsit d'expulsar els moros d'Eivissa. Els catalans ajuden els pisans, i arriben a reunir-se a Barcelona cinc cents vaixells i tropes. Intervenien en l'expedició dels pisans les forces del comte Ramon de Barcelona, del comte d'Empúries, dels senyors de Montpeller i Narbona, dels jutges de Torres i de Callar. Esperant l'arribada de les forces, els cinc cents vaixells van passar un hivern a Barcelona. El rei moro va fer propostions de pau, que foren rebutjades, i l'expedició es dirigí a Eivissa. La batalla fou molt terrible i va durar molts dies. L'illa era un campament militar. La presa dels tres recintes de la ciutat va costar molta sang. Els catalans, dirigits pel comte de Barcelona, assaltaren el tercer recinte i un soldat pisà va clavar una cotelada al virrei moro Albulanazer. El virrei va capitular. L'expedició s'apoderava totalment d'Eivissa el dia 10 d'agost de 1114, varen aterrar les torres i muralles, varen destruir els cataus dels pirates i varen alliberar els cristians captius.

Una processó d'Eivissa

zada, que l'aïllament en què viu i la manca d'una constant relació amb Catalunya, han d'haver produït un cert refredament de l'esperit català i sobretot una notable diferenciació en el parlar.

Quina no ha d'ésser doncs la satisfacció que experimenta el català que inicia la seva coneixença amb Eivissa en trobar-se amb una gent que no solament conserva la nostra llengua amb menys impureses que moltes de les nostres contrades, sinó que se sent profundament i orgullosament catalana?

Una de les proves d'aquesta identificació amb els nostres sentiments és la tasca de catalanització que realitza l'Orfeó Eivissenc recollint tot el tresor de cançons de l'illa i completant el seu repertori amb obres dels nostres compositors.

Per altra part recordarem sempre amb veritable goig la narració que un dia ens féu un dels més notables pintors eivissencs

d'una manera més intensa per nosaltres, preocupant-nos constantment dels problemes que afecten la vida eivissenca.

J. M.

—I ara!, sota el piano feu menjar el gos? —Així no s'hi acosta ningú.

(The Passing Show, Londres)

VIATGES A MALLORCA I EIVISSA

Visiteu aquestes dues Illes aprofitant l'organització de

Viatges Catalonia

Rbla. del Centre, 37

BARCELONA

Telèfon núm. 23252

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA DISCOS DE MUSICA SIMFONICA

Ahí, dimecres, la radiació de la sessió municipal féu impossible l'emissió de la nostra Hora Radiada. Avui, dijous, tindrà lloc, a dos quarts de deu del vespre. Emili Grau-Sala, el jove pintor que tan ràpidament ha sabut destacar-se, parlarà als nostres radioients d'El fi-de-segle que no he conegut, fent així un pendent líric a la conversa recent de Rafael Moragas sobre el mateix tema. Completaran l'Hora Radiada els elements de costum.

Amb aquesta sessió donem per acabada la primera sèrie de conferències radiades amb què MIRADOR ha volgut arribar als seus amics. Aquestes sessions — amb una nova organització — seran represes a la tardor.

Ja en els temps de Haydn el doctorat d'Oxford era una distinció que els anglesos atorgaven a totes les personalitats que visitaven Anglaterra. Francesc Josep Haydn al seu temps era músic oficial de Viena i va decidir anar a Londres, com va fer en dues ocasions, i per a jutjar l'estimació i la fama d'aquest autor, cal anotar que per cada viatge li varen donar, demés del doctorat, setcentes lliures esterlines, i això, quan encara valien com l'or, vol dir alguna cosa. Vol dir també que un personatge d'aquesta importància tenia assegurada una vida que necessàriament s'havia de reflectir en la seva obra. Les simfonies de Haydn

són sempre ben fetes, amables i d'un cert optimisme, però no són, en llur majoria, cap devesall d'inspiració.

I ara, en anar als discos, als quals també s'ha volgut portar el bicentenari del naixement de Haydn, cal remarcar la seva simfonia dita de Oxford, estrenada en un dels concerts que va dirigir a Londres. D'entre les 125 simfonies de Haydn, aquesta es pot presentar com a model que reflecteix totes les característiques de la seva música. A aquest autor no se li pot demanar originalitat, però és precisament un dels més destacats cultivadors de la simfonia en la seva forma clàssica, i sense tenir ni de molt l'expressió melòdica de les de Mozart, totes les seves obres tenen aquella alegria gairebé ingènua, tot i que la forma en general de les composicions sigui ben acabada. En aquesta simfonia, si el primer temps té un academicisme gris, els temps centrals, en canvi, i principalment el minuet, són ben escalfats. L'edició és feta a base de la Simfonia de Londres, que la interpreta en forma brillant.

Txaikowsky és un d'aquells músics russos que pel seu cognom ho acrediten, però no per la fesomia de les seves obres, de les quals la més coneguda i estimada és aquesta *Simfonia patètica*, que ens ofereix el Mestre Kbussewisky amb l'Orquestra Simfònica de Boston. No és una música fàcil la d'aquest autor. Les divagacions abunden i és difícil destacar els temes en aquesta ampullositat. El primer temps de la simfonia, per la seva forma desigual, sembla més una fantasia o un poema simfònic amb un tema dominant. En canvi, cal remarcar el segon temps, format per una melodia de forma idèntica que recorda molt obres de Brahms, i és que, com diem, la música d'aquest autor deixa l'ambient eslaú per a seguir els compositors romàntics alemanys. El tercer temps poc encaixa

el seu caràcter heroic amb el títol de la simfonia, però en l'andante final trobem abundància de passatges en què l'autor deixa anar la nota tràgica. L'obra és de difícil interpretació i molt indicada per a posar de relleu les magnífiques condicions de l'orquestra de Boston. Els editors de discos ens han fet conèixer les orquestres americanes, que dit sigui de passada només en són de nom, car la majoria de llurs components no són indígenes, i aprofiten les facilitats que la magnificència dels americans posa a llur abast produint audicions d'un valor artístic molt elevat i que des d'ací només podem seguir amb els discos.

J. G.

«Simfonia en sol major». — Oxford. — Haydn. — Op. 66, núm. 2. — Cia. del Gramòfon.
Primer moviment. — Adagio. — Allegro spiritoso (primera part).

Primer moviment. — Allegro spiritoso (segona part). — AF 490.
Segon moviment. — Adagio (primera i segona parts). — AE 490.

Tercer moviment. — Minuetto i Trio. — Allegretto.

Quart moviment. — Presto. — Orquestra Simfònica de Londres. — AF 492.

«Simfonia núm. 6 en si menor». — Simfonia Patètica (Txaikowsky). Op. 74. — Primer moviment. Adagio Allegro non troppo (primera part). — Primer moviment. Allegro non troppo (segona part). — Companyia Gramòfon. AB 718.

Primer moviment. — Allegro non troppo (tercera i quarta parts). AB 719.

Segon moviment. — Allegro con grazia (segona part). — AF 491.

Tercer moviment. — Minuetto i Trio. — vace (primera i segona parts). AB 721.

Quart moviment. — Final. — Adagio lamentoso. — Andante (primera part).

Quart moviment. — Final. Andante (segona part). AB 722. — Orquestra Simfònica de Boston.

ESCOLTEU LES EMISSIONS D'EAJ-15 RADIO ASSOCIACIO, L'EMISSORA CATALANA

Concerts selectes per la seva orquestra, integrada per artistes de destacada personalitat musical. Concerts corals pels millors orfeons de Catalunya. Sessions de ballables per jazz, Bandes, orquestres. Sardanes per còbles. Discos seleccionadíssims. Emissions fototelegràfiques, reportatges, retransmissions de partits de futbol, concerts, conferències, cursos d'idiomes, sessions infantils.

FEU VOS RADIO ASSOCIACIO Oficines: Ronda Universitat, 25, enl. - Telèf. 24953
SOCIS DE

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Radio-Associació

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio-recepció